

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

til

de offentlige Examina

i

Helsingørs høiere Realskole

I JULI 1870.

HELSINGØR.

Trykt hos Grüner & Søn.

1870.

INDBYDELSESSKRIFT

til

de offentlige Examina

i

Helsingørs høiere Realskole

I JULI 1870.

Udgivet af

V. LASSEN.

Indhold:

Bidrag til Helsingørs Historie. Ved Udg.
Skoleefterretninger for Skoleaaret 1869—70.

HESLINGØR.

Trykt hos Grüner & Søn.

1870.

BIDRAG

TIL

HELSINGØRS HISTORIE.

1765—1774.

(Cfr. Indbydelsesskrifterne for 1866 og 1868.)

Bidrag til Helsingørs Historie

i forrige Aarhundrede.

Byens Borgemester i Aaret 1765 var Tewis Wilde, dens Raad- 1765
mænd vare Dahl og Heinrich á Moinichen, hvilken sidste til-
lige var Byfoged. Formand for dens 16 eligerede Borgere var
Erik Lycke, der i mere end 20 Aar beklædte denne Stilling.
Latinskolens Rector var Magister Christian Ulrich Abildgaard.
Slotspræst til Kronborg og Sognepræst til den tydske Menighed
var siden 1751 en Holstener Ulrich Wilhelm Piper, og Sogne-
præst til St. Olai Kirke var en Nordmand Christian Frederik
Poppel. Byen havde 3 Chirurger, Wendel, Regimentsfeltskjær
og Stadschirurgus Beaufin og Madame de Resch, der bestyrede
Forretningen ved en „Svend.“ Disse 3 maatte ved hvert Aars
Begyndelse møde paa Raadstuen og erlægge deres Bidrag til
amphitheatrum anatomicum i Kjøbenhavn med henholdsviis 1
Rd., 8 Mk. og 8 Mk. Dens Apotheker var Philip Klein, der
var bleven det i Aaret 1737 ved at gifte sig med sin For-
mands, Wissels, Enke, en født van Deurs. Den havde 3 pri-
vilegerede Gjæstgivergaarde, to paa Steengaden, som tilhørte
J. C. Sprunck og L. N. Dyring, og en paa Strandgaden, som
eiedes af J. A. Spæth. Engelsk Consul var Nicolas Fenwick,
hvis Broder Georg var Viinhandler. Hollandsk Consul var Jan

Christopher van Deurs, der lige saavel som hans Fader Arend van Deurs var født i Helsingør, medens Farfaderen derimod, der ligesom Sønnen og Sønnesønnen efter ham havde været Hollandsk Consul i Helsingør, vel var født i Holland, men allerede som Dreng sammen med sine Forældre kommen hertil fra Nederlandene. Van Deurs's Svoger og Compagnon var Commerceraad Andreas Claessen. Svensk Consul og tillige svensk Postmester var Samuel Gottlieb Kryger, (daværende Eier af Ørsholdt), der dog kun fungerede i Begyndelsen af Aaret; han døde nemlig allerede i Februar*), og hans Eftermand blev Peter Rahling. Disse fremmede Consulers indbringende Handel med de gennem Sundet gaende Skibe, især den engelske Consul Fenwicks, der holdt sine Brokapere paa Broen for at tilrive sig Forretningerne med Skipperne, og hvis Indtægter nogle Aar senere endog angives for at være stegne til 20 à 30,000 Rdl. aarligt, vedblev at være en Torn i Øinene paa Byens andre Handlende. Beraabende sig paa deres Stilling som Consuler vægrede de sig nemlig ved at dele de de øvrige Borgere som saadanne paa hvilende Byrder og Forpligtelser eller gjorde dette i al Fald kan nødtvungne efter at have benyttet ethvert Paaskud til at unddrage sig derfra*). Hertil kom at den af Udlændinge her

---

*) Som bekjendt lode dengang ansete eller formuende Familier saa godt som altid deres Afdøde begrave i Kirkerne, ofte i egne murede Begravelser. I Mariæ Kirke begravedes de Fleste af fremmed Slægt, der, som den ovennævnte Kryger, døde her i Byen, ligesom ogsaa afdøde Embedsmænd ved Øresunds Toldkammer og af Garnisonens høiere Officierer. Denne Kirke gemmer saaledes i sit Skjød Levninger af ikke faa Medlemmer af Familierne Claessen, van Deurs, Fenwick, v. d. Osten, Sprunck, Weise o. m. fl.

*) Saaledes forstod N. Fenwick i en Række af Aar at forhale Afgjørelsen af Spørgsmaalet, om han kunde fortsætte sin Handel uden at indtræde i Kjøbmandslauget, og først efter at Sagen havde været forhandlet haade med Udenrigsministeriet og med Cancelliet, fik han ved Sidstnævntes Resolution af 10de Decbr. 1774, der støttede sig til en kngl. Befaling af 8de April 1771, Valget imellem enten at ophøre med Handelen eller indtræde i Lauget.

samlede Formue ofte ikke engang kom hverken Byen eller Staten tilgode, men enten ved deres Død eller undertiden endog forinden gik til Udlandet. Ja selv for deres Contoirpersonale, som t. E. Rahling for sin Fuldmægtig Isac Gløerfeldt, der siden blev hans Compagnon, og for deres Tjenestetyende (for disse med Hensyn til Extraskatten) søgte de, om end forgjæves, at gjøre de samme Rettigheder gjældende. Som en hæderlig Undtagelse herfra nævnes den i Aaret 1760 afdøde franske Consul, Etatsraad Johan Georg Hansen. Han havde vel været en indfødt dansk Mand, men som fransk Generalconsul var han, omendskjøndt han havde været en af Byens første Handlende, ved kongelig Bevilling af 17 Decbr. 1749 „dog uden consequence for Andre“ bleven fritagen for at indtræde i det d. 11te Novbr. 1744 oprettede Kjøbmandslaug, saavel som for at tage Borgerskab. Men desuagtet havde han altid villigen deeltaget med alle de øvrige Borgere i at bære Byens Byrder, og altid havde han med Varme omfattet dens Interesser. Allerede i Aaret 1728 havde han været sammen med Magistraten og de eligerede Borgere om at forfatte en ny Grundtaxt, og i Aaret 1739 havde han af Kongen været udnævnt til Præsæs i en Commission, der var bleven nedsat til Grundtaxtens Forbedring, men hvis Forhandlinger imidlertid paa Grund af Forhindringer fra anden Side vare blevne resultatløse. En ældre Søn af ham, Kammerraad Frederik Hansen, var en af Byens mest ansete Kjøbmænd, og en yngre Søn, Agent Conrad Hansen, fungerede nu som fransk Consul og havde desuagtet taget Borgerskab, og begge Brødrene traadte iøvrigt i Faderens Fodspor. Russisk Consul var endelig David Hofman fra den i Freden til Åbo til Rusland afstaaede Deel af Finland, men denne Consul var den eneste, som ingen Handelsforretninger drev.

Den 15de Februar udnævntes By- og Raadstuskriver Gerhard Jochum van Deurs til tillige at være Viceraadmand i Helsingør. En Doctor medicinæ Garboe havde søgt om samme Embede. At han imidlertid ikke fik det, var en temmelig naturlig Følge af den Betænkning, som Magistraten efter Opfordring fra Stiftamtmanden (Eggert Christopher Greve af Knuth) indgav til denne over hans Ansøgning. Denne Betænkning lød nemlig saaledes: „Paa Doctor medicinæ Garboes allerunderdanigste supplique om at blive Viceraadmand her i Helsingør og som Deres høigrevelige Excellence ved naadig Skrivelse os har tilstillet og nu tilbage følger, skulle vi underdanigst melde, at som bemeldte Doctor medicinæ Qualiteter har været saa overflødige, at de ikke har kunnet rummes i den store Stad Bergen i Norge, hvor han var Borgemester, saa er det at vente, at hans Meriter mindre ville finde behagelig Sted i denne lille By, hvor alle Ting tracteres troskyldig og simplement, og saaledes andet Systema at ville fremskinne, om han fik Sted i Raadstuen, som vel ikke det Almindelige vilde være tjent med, og derfor underdanigst indstille til Deres høigrevelige Excellentses naadige og høie Overveiende, om Byen med samme som Magistratsperson kan være tjent.“

I Begyndelsen af samme Aar døde Byens Natmand, og hvorledes den under Aaret 1745 omtalte Strid ved et lignende Tilfælde, da „hoñet Ambition“ næsten havde bragt den halve By i Oprør, endte, sees nu, idet efter Tilsigelse af Magistraten foruden denne selv samtlige Oldermænd og Bisiddere for begge Liigcompanierne og for alle Laugene maatte møde for sammen med begge Sognepræster at overvære Begravelsen.

Priserne paa Kornvarer af forrige Aars (1769) Høst angives i Januar Maaned til 19 à 20 Mk. for en Tønde Rug og

14 à 15 Mk. for en Tønde Korn, men man klager over, at Priserne saavel paa Korn som paa alle andre Victualier vare langt dyrere her end noget andet Sted, fordi Skipperne ikke af Frygt for at forlise deres Skibe enten paa Rheden eller ved Broen turde gaae hertil, saa at det som oftest var Tilfældet, at man af Mangel paa Tilførsel maatte lade saadanne Varer bringe med Vogne fra Kjøbenhavn.

Kort efter fik Magistraten Leilighed til nærmere at udvikle dette. Under 4de Marts havde nemlig de eligerede Borgere henvendt sig til Stiftamtmanden med en Fremstilling om Byens i det Hele taget betrængte Vilkaar, og denne havde under 13de April forlangt Magistratens Erklæring herover. Denne Erklæring afgaves under 28de Mai og bekræftede saa godt som i Et og Alt de eligerede Borgeres Fremstilling af Forholdene i Helsingør. I denne Erklæring hedder det: „Det er en ustridig Sandhed, at Helsingørs By er en af de kostbareste Steder paa Levnetsmidler, som findes udi Hs. Majestæts Lande i Henseende til at Byen ligger paa en Odde eller Udkant og har ikke noget synderligt Opland eller Kornegn omkring sig, og hvad som med stor Besværlighed kan erholdes bliver det meste heraf til de her forbi passerende Søfarende til Forfriskning og anden Skibsnødvendighed overladt og opkjøbt, som vel i visse Maader er Byen til en Slags Fordeel, men aarsager dog besværlige Omstændigheder for Indbyggerne i Almindelighed, hvortil og meget contribuerer, at hertil Byen ikke er en saadan nødvendig Havn, at Skibe som paa andre Steder kan i nogen Tid ligge sikkert for at afhænde og sælge de Varer, de kunne medbringe; ligesom og bekjendt, at den Mængde af Fiskerier, som dette Sted forhen har været velsignet med, hvoraf de har kunnet forsyne Byen, Landet og

Fremmede, er nu ligesom forsvunden, der og meget trykker Byen og de Fattige. Ei at tale om at til det Kongelige Hof paa Fredensborg og Hds. Majestæt Enkedronningens*) paa Hirschholm henbringer Landmanden af de 3 Amter, som ligger omkring ved Helsingørs By, nemlig Cronborg, Frederiksborg og Hirschholms Amter, hvad de kan have at sælge, som de dog forhen har bragt her til Byen, de og understøttede Indbyggerne med de fornødne Indkjøb af Victualier og andre Levnetsmidler. Derhos er og den Uleilighed for Byens Næring indløben, at fra den Tid, nuværende Generalkrigscommissair Hansen erholdt Kronborg Geværfabrik, har han fourneret de der boende Arbeidere og andre der omkring værende, som ere et anseligt Tal, med alle Slags Æde- og Drikkevarer m. v., hvoraf ingen Consumption svares og altsaa kan sælges for ringere end her i Byen, hvorover Borgerskabet, som tilforn har havt denne Næring, som har været temmelig anselig, nu har tabt denne Fordeel. Og omendskjøndt dette Værk nu vedligeholdes for Hs. Majestæts Regning, saa continueres der dog med samme Leverage til Beboerne, som i Generalkrigscommissair Hansens Tid var Brug, hvortil kommer at saavel dengang som nu opholder sig der endeel Haandværkere og Tømmermænd, Snedkere og andre deslige, Fabrikkens Drift i sig selv uvedkommende, som er denne Byes Haandværkere til stor Fornærmelse i deres Næringsdrift. Og samme Beskæftenhed har det med Frederiksværks Kanonfabrik, eftersom de der omkring boende Bønder almindelig har solgt deres Varer her til Byen og igjen indkjøbt af Borgerne, hvad de behøvede; det og derfor naadigst maatte tages i Betragtning, at Bønderne paa den Kant omkring ved

---

*) Christian d. Sjettes Enke, Sophie Magdalene.

Hirschholms Amt, som forhen har kjøbt deres Drikkevarer og især Kornbrændeвиin heri Byen, kjøber nu alt saadant paa Hirschholm siden de for bedre Priis end Borgerne her i Byen kan afhænde, fordi de paa Hirschholm boende ingen Consumption svarer, da dog Borgerne her i Byen maa betale 14 Mk. for hver Tønde Sød i Consumption, som forbruges til Brændeвиin, og formedelst foranførte Omstændigheder har man desto værre mærkelige Prøver paa Borgerskabets betydelige Aftagelse og Forarmelse.“

„Hvad sig Indquarterings Omstændighederne betræffer, saa maa vi tilstaae, at det i visse Maader forholder sig, som de 16 Mænd have andraget, saa at da 10 Compagnier af et Regiment tilforn laae her i Garnison, kunde Indquarteringen ikke løbe over 3000 Rdl., naar hver Portion blev beregnet til 24 Sk. Men da de Omstændigheder indløb, at Hs. Majestæts Tropper maatte marschere til Holsteen, og de Nationale, saavel Jydske som Norske, bleve her indlagte i Garnison foruden 44 Mand af Artilleriecorpset, som forblev tilbage, blev Byen bebyrdet med en større Udgift, eftersom ei alene den gemene Mand skulde have Quarterer, men endog de nationale Officerer tillægges maanedlig Qvarteerpenge*), foruden at Prinds Frederiks Regiments tilbageblevne Officersfruer skulde nyde frit Qvarteer, og Munderingskamre desuden betales for hvert Compagnie, samt de af samme Regiments Underofficerers og Gemenes Komer, som forbleve her i Byen, nyde maanedligt to Mark, og de

*) Officerernes Qvarteerpenge vare dengang fastsatte saaledes: For en Regimentschef 54 Rdl. halvaarlig, for Oberstlieutenanter 35 Rdl., for Majorer 30 Rdl., for Compagniechefer 25 Rdl., for Regimentsfeltskjær 20 Rdl., for subalterne Officerer, Regimentsqvarteermesteren og Auditeuren 15 Rdl. Disse Qvarteerpenge bleve siden efter Overeenskomst med Garnisonen noget forhøiede og udgjorde i Aaret 1769 og de følgende Aar omtrent 1000 Rdl. halvaarligt.

som opholde sig udenfor Byen, maanedligt en Mark. Det er desto værre en altfor stor Sandhed, at fra den Tid Prinds Frederiks Regiment sidste Gang d. 19de Mai 1763 indrykkede her i Byen i Garnison, er de fleste af Byens Indbyggere af endeel af Regimentet meget haardelig bleven beegnede og mishandlet, saavel i Ord som i Gjerning.⁴ (Her henvises til Bilag, indeholdende Politiforhør m. v., og der klages over, at Borgerskabet ingen Satisfaction har nydt, men at Sagerne ere bleven henlagte og forbigaaede). „Overveies nu den Byrde, hvormed Byen ved Indquarteringsbekostninger fremfor de foregaaende fredelige Tider er besværet, saa vil det næsten beløbe sig til halv saa meget, som forhen er svaret, efterdi tilforn ei blev beregnet noget for Soldaternes Koner eller anførte to Portioner for en Underofficier, ikke heller Ildebrand anskaffet til Indquarteringens Kogning, som nu gaaer saa yderligt at Soldater for at tvinge Indbyggerne til at betale dem Ildebrandspenge, sætte Kar med Vand i paa Ilden til ingen Nytte alene for at spolere Borgernes Brænde, og mange Soldaterkoner benytte dem af Værtens Brændsel til Vaskning etc., ja ofte formene Værten eller hans Hustru at komme til Ildstedet, hvorom vi i disse Tider har Exempel ved Frifolkenes Indkaldelse til Exerceren, at de, som ikke have havt Leilighed til at indtage deres anviste Soldater i deres egne Huse, har maattet betale til andre for hver Mand maanedlig 4 Mk., da man dog har faaet indlagt dem, som ere ordinerede til Broes og Fæstningsarbeide af andre Regimenter for maanedligt 2 Mk. pr. Mand. Derhos udgjør det og noget betydeligt, at Byen maa betale Officerernes Logementer, som ei tilforn har været, saa og anskaffe den Tørv, der forlanges til Sygehuset, der i afvigte Vinter har beløbet ugentlig over 42 $\frac{1}{2}$ Td., og nu det er Sommertid forlanges

ugentligt 14 $\frac{1}{2}$ Td. under Foregivende af at daglig skal anskaffes frisk Spise til de Syge, og Thevand med visse medicinske Sager jevnlgt staae paa Ilden“. I Slutningen af Erklæringen klages over de 2507 Rdl. 1 Mk. 13 Sk., som Udrustningen i Aaret 1762 (v. dette Aar i Progr. for 1868) havde kostet Byen, uden at den havde faaet nogen Erstatning derfor, samt udtales Ønsket om at Byen enten istedetfor et heelt Regiment kun maatte faae en Bataillon i Indqvartering eller faae en passende Understøttelse fra de andre ikke indqvarteringspligtige Kjøbstæder, og endeligen om at der maatte blive anviist den et vist Antal Læs Tørv frit leverede til det militaire Sygehuus.

Ved en d. 14de Marts foretagen Vurderingsforretning over de Raadmand van Deurs tilhørende Jorder paa Byens Mark taxeredes disse saaledes: 9 Tønder Land i Græsvangen til 40 Rdl. pr. Td. Land, 2 Td. Land i Hundeboden til 40 Rdl., 2 $\frac{1}{2}$ Td. i Kallehaugen til 50 Rdl., 6 Td. i Bielets Vang til 42 Rdl. og 10 Td. i Brams Jord eller Hyreboden til 30 Rdl., ialt til 1117 Rdl.

I Anledning af Regeringens Plan at anlægge flere smaa Baadehavne til Fiskeriernes Fremme og især en ved Hvidøre imellem Helsingør og Kjøbenhavn, som tillige kunde lette Communicationen mellem disse Byer, forlangte Magistraten i Henhold til en Skrivelse fra Stiftamtmanden under 25de Mai Færgelaugets Erklæring om, hvad Baade og mindre Fartøier passende kunde betale i Afgift for Afbenyttelsen af saadan en Havn enten hver Gang, den benyttedes, eller aarligt. Under 11te Juni afgave Færgelaugets Oldermænd og Bisiddere denne Erklæring og udtalte sig heri „i Overeenstemmelse med andre Steders Brug for en Afgift af 12 Sk. pr. Læst for hver

Gang, Havnen benyttedes. Det sees imidlertid ikke, om Regeringens Plan siden blev realiseret.

1766 I en Skrivelse til Magistraten af 5te Marts forlangte Stiftamtmanden Oplysning om Skibsbroens Indtægter og Udgifter, samt om hvorledes Overskuddet fordeltes mellem Magistratens Medlemmer. I sit Svar af 11te s. M. oplyste Magistraten da om, at den (v. Progr. af 1868 under Aarene 1751 og 1758) fra Arilds Tid foruden Byens Accise havde nydt $\frac{1}{2}$ Procent Recognition af alt Oplagsgoods som her ind- og udskibes, imod at den saa vedligeholdte Broen. Udgiften til en Acciseskriver var aarligen 80 Rdl. og til Broens Vedligeholdelse cr. 150 Rdl., og til de Fattige maatte den svare 2 Rdl., saa at det hele Overskud kun beløb sig til 7 à 800 Rdl., hvoraf Borgemesteren fik det Halve og de to Raadmænd den anden Halvdeel. Men da nu den nye Skibsbro var bleven 3 Gange saa lang som den gamle, var det sandsynligt, at Udgifterne til Vedligeholdelsen ovenikjøbet vilde stige. Magistraten benyttede Leiligheden til atter at gjøre opmærksom paa, at den slet ingen andre Indtægter havde og derfor var saa slet aflagt i Sammenligning med andre kongelige Betjente i Byen, „som havde saa overflødige Indkomster, at de paa en brilliant Maade kunde opføre dennem, imod at Magistraten, der dog skulde ansees som Øvrigheds personer og falde i Øincne paa at frontière eller Grændsested, paa det knappest maatte indskrænke dem.“

Den fornævnte nye Bro gjordes færdig i samme Sommer, og ifølge Rente- og Generaltoldkammerets Ordre overleverede Capitainlieutenant Bille, der havde havt Inspectionen med Bygningen af samme, den tilligemed tilhørende Inventarier til Magistraten d. 6te Septbr. Den var 186 Fod lang og 30 Fod bred med en Arm af 150 Fods Længde og 20 Fods Bredde,

som løb i Retning af O. N. O. og dannede en Vinkel ind mod Landet paa 105°. Høiden af Broen og Armen over dagligt Vande var 6 $\frac{1}{2}$ Fod. Paa den ydre Side af Armen vare 3 større triangulære Udbygninger og derimellem 3 mindre til at bryde Søen og Isen. Ved Modtagelsen bemærkede Magistraten, at Opgangen fra Broen til Gaden endnu ikke var i Orden, og at der nødvendigviis maatte anskaffes en Mudderpram, da Havnen ellers inden føie Tid vilde tilgrundes. Iøvrigt tilbageholdt Magistraten ikke sine, som det synes, berettigede Klager over, at Ingen af Byens egen Bestyrelse var bleven spurgt om deres Mening eller tagen paa Raad med ved Anlægget af den nye Havn, og den tvivlede ikke om, at dette Anlæg i saa Fald vilde være blevet mere tilfredsstillende for Byen. Næste Aar fuldførtes nok en (nordre?), 136 Fod lang Arm, der fra Spruncks Bulværk var anlagt ud imod Hovedet af den faste Broes ydre Arm og saaledes, at Indløbet til Havnen derved blev 50 Fod bredt. Denne Arm overleveredes Magistraten af samme Capitainlieutenant Bille d. 21de Decbr. 1767. Samtidigt opførtes et Bulværk langs med den indre Side af Havnen, og de Grundeiere, der havde Altaner eller Udbygninger mod Søen fra deres Gaarde eller Huse, nemlig Sprunck, Brown, Schiødt, Baildon og Hellesen, beordredes derfor til at lade disse borttage, Noget, hvori de alle med Undtagelse af Hellesen indvilligede under Forudsætning af, at deres Udsigt til Søen ikke betoges dem og deres Eiendommes Værdi derved formindskedes. Hellesens Altan maatte Magistraten derimod efter langvarig Modstand fra hans Side tilsidst selv, dog naturligviis paa hans Bekostning, lade borttage. For at skaffe Fylding til dette Bulværk opfordredes samtlige Byens Indbyggere til at lade alt Grus og Feieskarn, dog med Undtagelse af egentlig Gjødning, bringe derhen,

og der befalede endog Skildvagterne ved Portene at paasee, at saadan Fylding ikke udførtes af Byen. Efterat Pladsen til Bulværket saaledes var bleven opfyldt og derefter brolagt, opsattes endelig efter en af Byens Tolder, J. Andresen, til det vestindiske Rentekammer indgiven Forestilling et Stakitværk af tilbørlig Høide imellem dette ny Bulværk og de tilgrændsende Eiendomme for at forhindre Toldsvig, og dermed var da den nye Havn med dens Omgivelser foreløbigt færdig. At den i Sammenligning med de tidligere Forhold var en Vinding for Byen, vare nu ganske vist Alle enige om, men ligesaa enige synes man at have været om, at den desuagtet langtfra var, hvad den burde være. Den var baade altfor lille for et Sted med Helsingørs Beliggenhed og af en saa ringe Dybde (7 à 8 Fod), at større Skibe, som vare bestemte til Byen, maatte losse en Deel af deres Varer udenfor Havnen for at kunne komme ind i denne. For at blive, hvad man meente, at den baade kunde og burde blive, nemlig en Oplagsplads imellem Nordsoen og Østersøen, behøvede Helsingør en „formidable Havn, som kunde lokke de Negotierende til at foretage Speculationer og animere fremmede Handlende til at etablere sig her i Byen“. Ja senere, efter at Regeringsforandringen var foregaaet i Nabolandet (i August 1772), og Forholdet til dette, efter hvad man dengang antog, derved blevet mere truende, tænkte man sig endog Helsingørs Havn som det mest passende Sted til Station for en Galeiflaade. Haabet om at faae en saadan Havn opgaves ikke, derom henvendte man sig mere end een Gang til Stiftamtmanden, og baade Kort og Overslag lod man medfølge sine Indstillinger.

Den 16de August 1766 besøgte Christian VII. første Gang som Konge Helsingør, besaae den nye Toldbro, tog der-

fra ud paa Vagtskibet og afreiste samme Dags Eftermiddag. To Maaneder efter, d. 7de October, kom han atter hertil, men denne Gang med stort Følge for at ledsage sin Søster, Sophie Magdalene, der d. 1ste October ved Procuration var bleven formælet paa Christiansborg Slot med Sverigs Kronprinds (Gustav III), paa Veien til hendes nye Hjem. Allerede flere Dage i Forveien havde Magistraten ladet Oldermændene for Bager- og Slagterlauget opkalde paa Raadstuen og tilholdt dem baade at anskaffe forsvarligt godt og rigeligt Brød og Kjød og at være beredte paa at anvise et beqvemt Bagerhuus for en Hofbager, om en saadan muligviis maatte komme med. Tillige bleve Quarttermændene opfordrede til at tilsige Herbergerere og andre „honette og skikkelige“ Folk om at holde tilstrækkelige og „anstændige“ Værelser parate i deres Huse for Cavallererne og Andre af Følget. Til at besørge Vognene og Bagagen førte over Sundet leverede Færgelaugget 17 store Fartøier paa $2\frac{1}{2}$ à 3 Læster, hvert med sin Bugseerbaad, til henholdsvis 3 Rdl. og 1 Rdl. pr. Tour, 7 Fartøier paa 2 Læster, ligeledes med Bugseerbaad, til 2 Rdl. og 1 Rdl. og 54 Robaade til 1 Rdl. I samme Anledning blev Markedet, som skulde have været afholdt d. 8de October, udsat til d. 17de „for at al desorden kunde forekommes under Hs. Majestæts Ophold, eftersom Marketsfolket har den Vane at komme nogle Dage førend Marketsdagen og endeel af Marketholderne og især deres Folk og Drengere ere meget ryggesløse“.

Den 5te December 1766 confirmeredes „Helsingørs Skydecompagnies oprettede Convention og Forening“.

Samme Aar havde Helsingør faaet sit første Bogtrykkeri. Den 21de Juni havde nemlig Emanuel Balling indgivet Ansøgning om at anlægge et saadant her i Byen, Magistraten havde an-

befalet Ansøgningen d. 5te August (fordi „derved tillige eet og andet godt Genie kunde opmuntres at lade adskillige deres Meditationer komme for Lyset“) og Privilegiet var blevet ham meddelt d. 12te September. Næste Aar søgte han, og atter anbefalede Magistraten hans Ansøgning, om lige saavel som de fremmede Consuler og Andre for Betaling at maatte fra Passkriveren paa Øresunds Toldkammer faae udleveret Listen over de forbiselende Skibe, og ligeledes om uden Porto, men mod en aarlig Afgift af 24 à 30 Rdl., at maatte forsende samme Liste til inden- og udenlandske Handlende. Denne Gang afsloges imidlertid hans Ansøgning, idet Regeringen resolverede, at Passkriveren ikke kunde forpligtes til at levere ham Listen. Et Aarstid senere erholdt han Adressecontoirs Privilegier — (vel igjen efter Magistratens Anbefaling, men denne ønskede dog nu „at det maatte formenes ham at tilføre noget, som kunde henses til En eller Andens gravamen, og om saadant af ham skulde forlanges, da først at indhente Magistratens Tanker derom“) —, og Efterretningerne udkom derpaa ugentligt. Selv besørgede han en Oversættelse af Youngs Nattetanker og lod Oversættelsen trykke i sit eget Trykkeri og dedicerede den til Christian VII. Samme Emanuel Balling synes iøvrigt i det Hele taget at have været en virksom Mand, han var i længere Tid mellem Byens 16 eligerede Borgere, han anlagde i Forening med en Dr. medic. Homudt en Viinnedikefabrik i sin Gaard og siden til Forargelse for Byens Procuratorer og efter frugtesløs Modstand fra deres Side ogsaa en offentlig Skriverstue i sit Hjem. Al hans Virksomhed gavnede ham imidlertid ikke i økonomisk Henseende; thi kun faa Aar (i Efteraaret 1771) efter maatte han opgive sit Bo som fallit, og hans Eiendom med dertil hørende Privilegier blev da solgt for langt mindre, end

den havde kostet ham selv. (Den havde nemlig kostet ham 8000 Rdl. og indbragte ved Auctionen kun 3200 Rdl., en Dalen i Priis, som man dengang ikke undlod at skrive paa Byens Tilbagegangs Regning.)

I et Brev fra Stiftamtmanden til Magistraten af 23de Juni opgives de sjællandske Kjøbstæders daværende Brandtaxations Sum med Undtagelse af Kjøbenhavn, Sorø og Hirschholm til 2,379,400 Rdl., og deraf Helsingørs til 522,010. Ifølge General Land Økonomi og Commercecollegiets Beregning havde Helsingørs Taxationssum i November 1765 været 496,760 Rdl., og den var altsaa i de sidste Aar stegen noget. Af førstnævnte Sum vilde Byen i Brandskade have at udrede for Aaret 1766 og det første Halvaar 1767 464 Rdl. 4 Mk. 6 Sk. (3: cr. 8 $\frac{1}{2}$ Sk. pr. 100 Rdl.), men næste Aar forhøiedes denne Udgift til 12 Sk. pr. 100 Rdl., og da der tillige nu oprettedes et Reservefond, hvortil skulde svares 10 Sk. pr. 100 Rdl., fik Byen i 1768 1243 Rdl., 2 Mk. 6 Sk. at udrede af en Taxationssum, der da var forhøiet til 539,460 Rdl. 1768

Den 1ste Januar 1768 fik Hans von Holten Privilegium paa at være Apotheker i Helsingør. Klein havde paa Grund af Alderdom og Svagelighed afhændet Apotheket. Holtens Fader, Jacob von Holten, havde været Guldsmed i Kjøbenhavn, men var efter den store Ildebrand 1728 flyttet til Helsingør.

Ved Rescript af 7de August 1744 var Hospitalsforstanderens Gage bleven fastsat til 400 Rdl., hvoraf 300 Rdl. tilkom ham som Hospitals- og 100 Rdl. som Fattigforstander, og med denne Gage havde C. M. Olrik tiltraadt Embedet. Hans Formand havde imidlertid ved personligt Tillæg ialt havt 500 Rdl. af Hospitalets Kasse og 160 af Fattigkassen. Ved Kngl. Resolution af 12te Febr. 1768 tilstodes da ogsaa ham et Til-

læg, der vilde være at udrede med 100 Rdl. af Hospitalets Kasse og 60 Rdl. af Fattigkassen „dog uden Følge for hans Efterkommere“.

En Cand. medic. J. A. Lafont søgte om Tilladelse til at nedsætte sig som medicus practicus i Helsingør. Magistraten erklærede i sin Betænkning herover af 30te April, at den vel Intet kunde have herimod, men at den derimod ikke kunde indrømme, „at Byen giver ham Løn som physicus, eftersom den i Forveien maa onerere til de tvende physici, som ere i Sjællands Stift“. — Lafont fik siden Tilladelsen, og den Kongelige Bestalling var dateret Cambray d. 20de Octbr.

Den 14de Mai udkom Forordningen om Ophævelsen af den hidtil opkrævede Told og Consumption af fremmed Salt, der fra d. 1ste Juli kunde indføres mod en Afgift af 2 Sk. Tønden. Men samtidigt hermed paalagdes en saakaldet Salt-skat, der skulde svares af hver 12 Aar gammel Person med 2 Sk. Qvartalet. Kun Underofficerer og Menige vare fritagne herfor. Efter Forslag fra de forskjellige Communer skulde Rentekammeret desuden hvert Aar sætte Taxt paa Saltet. Vanskeligheden ved at sætte og endnu mere ved at overholde en saadan Taxt viste sig snart. Det varede nemlig ikke længe, førend samtlige Helsingørs Kjøbmænd besværede sig over, at de paa Grund af Saltprisernes Stigen i Udlandet hverken derfra eller fra Kjøbenhavns Grosserere kunde skaffe sig Saltet til den fastsatte Taxt. Følgen blev, at de opgave Handelen hermed, og at der begyndte at blive en formelig Saltmangel, saa at man hverken i Byen eller paa Landet kunde opdrive det fornødne Salt til Indsaltning af Fisk og andre Provisioner m. m. Der blev virkelig, som Magistraten i sin Indstilling til Stiftamtmanden sagde, *periculum in mora*, og Forholdene forekom

den saa truende, at den selv ansaa sig nødsaget til at optræde som Saltleverandeur og paa eget Ansvar igjennem Kjøbmand W. Brown lod opkjøbe et paa det „commissionnaire Oplag“ af en engelsk Skipper henlagt Parti spansk Salt af 90 Foustager, som den derpaa skjeppeviis lod udsælge fra Raadstuen. Efter Indstilling fra Stiftamtmanden billigede Generaltoldkammeret Magistratens Fremgangsmaade og tillod, at det nævnte Parti Salt maatte være indført afgiftsfrit, imod at det ved Salget indvundne Overskud, 11 Rdl. 2 Mk. 8 Sk., tilfaldt Toldvæsenets Fattigbøsse. Taxten paa Salt foresloges samme Efteraar sat saaledes for det følgende Aar (1769): Lüneburger Salt 4 Rdl. 2 Mk. pr. Tønde à 11 Skjepper strøget Maal, spansk Salt 2 Rdl. 2 Mk. 4 Sk. Tønden à 10 Skp. og engelsk Salt 1 Rdl. 5 Mk. 4 Sk. Tønden à 10 Skp. Sandsynligviis har Salttaxten ogsaa medført Ulemper andre Steder, da den allerede ophævedes ved Placat af 13de Febr. 1770, og selve Saltskatten, som her i Helsingør indbragte mellem 40 og 50 Rdl. Qvartalet, kort efter ved Forordningen af 8de Decbr. Den, samtidigt med Saltskatten de verdslige og geistlige Betjente paalagte Extraafgift af 10 Procent af deres Gager og Sportler, dog for de Sidstes Vedkommende med Moderation for de lavere Gager, beløb sig i Helsingør i Juli Qvartal til 61 Rdl. 1 Mk. 5 Sk. for de verdslige og 93 Rdl. 5 Mk. for de geistlige Embedsmænd og holdt sig i længere Tid omtrent paa samme Trin, medens Extraskatten (cf. Aaret 1763) derimod synes at have været i en langsom Dalen.

Brændeviinsbrønderiet bortforpagtedes districtsviis. Til 1769 Helsingørs saakaldte Frihedsdistrict hørte følgende Byer og Steder (NB. den forefundne Bogstavering er bibeholdt uforandret): Tikjøb, Hellebeks Huus, Aalsgaards Huse, Ellekilde, Boebakken,

Boederne, Teilstrup, Apperup, Skibstrup, Hornbeck, Holmegaard, Søehuset, Hornebye, Steenstrup, Sandhuset, Horserød, Fuglefængerhuset, Riisbye, Saunte, Borsholm, Pleijelt, Bøtterup, Midstrup, Havreholm, Schowhusene, Kattegaard, Harresei med dansk Colonist, lille Espønderup, Saune, Joenstrup, Gorre, Leerhuset, Katterup, Ørsholt, Gorrehuus, Snedkersteen, Skotterup, Lokkerup, Borup, Nyerup, Munckegaard, Røertang, Porthuus, Krogenborregaard, Reerstrup med to Colonister, Holgestrup, Espergjærde, Sødebeckshuus, Fiske Boeden, Bosserup, Mørdstrup, Langstrup, Langered Bye, Nybo, Søeholm, Tuelt, Daglycke Slette, Daglycke Bye, Daglyckehuus, Humlebæk, Øverste Torp, Nederste Torp og lille Tuelt. Bortforpagtningen skete ved Auction, men fra Forpagtningen vare undtagne Kroerne i Langstrup, Hornbeck, Tikjøb, Dauglycke Slette, Espergjærde, Humlebæk og Snedkersteen. Leverancen af Brændeviin og Øl til disse 7 Kroer var nemlig ved kngl. Bevilling af 22de Juli 1748 og Privilegium af 18de Novbr. 1766 tilstaaet Raadmand Dahl i Helsingør imod en aarlig Afgift af 55 Rdl. Forøvrigt ophørte Brændeviinsbrønderiets Bortforpagtning ved Udgangen af Aaret 1772.

Om Efteraaret ankom den russiske Flaade hvis Bestemmelse var Middelhavet og Kamp mod Tyrkerne, paa Helsingørs Rhed. Flaadens Forsyning med fersk Kjød blev igjennem Consul Fenwick besørget af Forpagteren paa Kronborg Ladegaard, Fersleff, hvorover Slagterlauget forgjæves klagede. Fra den Tid synes russiske Krigsskibe ofte at have gjæstet Rheden og en Mængde Rubler derved at være blevne satte i Omløb i Byen. I Begyndelsen toges de i Værdi for en Daler, men senere faldt deres i Cours, og i Aaret 1774 (Skrivelse af 6te Juni) maatte Olrik henvende sig til „de Fattiges Inspecteurer“ med

Klage over at Folk, som dog ellers baade kunde og vilde betale „alleene byder Rubler frem“, og at han, naar hans Bud efter hans Ordre vægrede sig ved at tage disse for lige gode med Dalere, fik til Svar „saa faacr han Intet, eller saa faaer han bie længe“.

Foruden det ovenfor omtalte Bogtrykkeri, som tilhørte E. Balling, og hvorved vare ansatte en Factor, 2 Svende og en Dreng, og den af Balling og Hohmudt i Forening drevne Viin-
 eddikefabrik havde Byen i Aaret 1769 følgende Fabrikker eller industrielle Anlæg: 1) 2 Sukkerraffinaderier, af hvilke det ene tilhørte J. A. Spæth og dreves af en Mester med 3 faste Folk, men kort efter blev nedlagt, og det andet C. L. Plum, som ligeledes bestyrede af en Mester, der foruden Dagleiere benyttede 3 faste Folk. Dette Sidste siges under heldige Forholde at kunne have forbrugt 6 à 800 Fade raat Sukker aarligt; dets Fabrikat udførtes især til de forbiseilende Skibe og til Skaane, men dets Virksomhed hemmedes ved, at der ikke var tilstaaet det den samme Udførselspræmie som de kjøbenhavnske Sukkerraffinaderier; 2) 2 Garverier, hvoraf det ene tilhørte C. Plum og H. Hellesen i Forening og havde en Mester og 3 Svende, og det andet H. Richter og dreves af ham alene; 3) 1 Teglfabrik en Fjerdingvei fra Byen, Bergmansdal, som tilhørte C. Poulsen og H. Hellesen, med en Mester, to Arbeidere og om Sommeren en Mængde Dagleiere. Desuden var der i Byen en gammel Mand, G. Keil, som tidligere havde beskjæftiget sig med at fabrikere Ems- og andre uldne Stoffer, men som nu med egne Hænder forfærdigede „Haar Gulv Deckener.“

Som en Følge af de ved Indqvarteringsreglementet af 21de April 1764 forøgede Udgifter var Byen efterhaanden i de følgende 4 Aar kommen i en Gjæld af 2500 Rdl. For at

denne ikke yderligere skulde voxte, vare Magistraten og de eligerede Borgere blevne enige om at forøge Indquarteringsportionerne til 1400 og til Gjeldens Afbetaling at paalægge hver Portion en extra Afgift af 11 Mk., der vilde være at betale i 4 paa hinanden følgende Qvartaler, hver Gang med en Fjerdepart, og Stiftamtmanden havde under 6te Decbr. 1768 billiget dette. Embedsmændene ved Øresunds Toldkammer vægrede sig for deres Grundeidendomes Vedkommende ved at deeltage i denne Udgift og indgave en, paa deres Forretningssprog Tydsk skreven, vidtløftig Klage til deres daværende Directeur, Ministeren Grev Bernstorff. Klagen, hvis Udtryk ikke røbede nogen Velvillie hverken mod Magistraten eller mod Byens Borgere „mit den wir nicht i der geringsten connexion stehen, noch mit denjenigen, die nur den Anschein einer bürgerlichen Nahrung haben, uns jemals befassen“ havde følgende Underskrifter: Bluhme, Putscher, Osten, Lütken, Frisch, Brechvoldt, Dolmer, Weise, Kreyberg, Arentsen og Trentwedel. Igjennem Grev Knuth kom Klagen til Magistratens Betænkning, og denne Betænkning, hvori Magistraten heller ikke udtaler sig hverken venligt eller just smagfuldt om de øresundske Toldofficianter („frække Talemaader for at lade fremskinne deres formenende Høihed“, „vi ansee os for ligesaa værdige Mænd som dem, om vi end hverken have saa store Indkomster eller saa mægtelige Forretninger“, „som de have begyndt at qvæde, saa istemmer de fremmede Consuler og Commissairer“ etc.) indsendtes d. 13de Decbr. 1769. Som sædvanligt stod Stiftamtmanden paa Magistratens og Borgernes Side, og Øresunds Toldofficianter bleve tilholdte til at deltage i den saakaldte Ellevemarks-Skats Betaling.

svare Indquarteringsskatten, der nu foruden Udgifterne til Sygehuset beløb sig til omtrent 5500 Rdl. aarligt, og som efter en d. 4de Novbr. 1729 kngl. confirmeret Grundtaxt lignedes paa Indbyggernes Grundeiendomme, samt efter Enhvers Nærings Beskaffenhed⁴. Som saadanne fritagne Eiendomme nævnes i en Indberetning af 11te Marts samtlige kirkelige Embedsmænds (herunder Organisternes, Klokkernes og Cantoreernes), Skoleresidenten, hvor Rectoren og hans Colleger boede, Fattigskoleholderen, Stadsmusikantens, Tolderens og Controlleurernes, Veieren og Maalerens, Postmesterens og Posttrytternes, Borgemesterens og Raadmændenes, Apotheket (dog kun saa længe Klein levede), Underfogedens, de 3 Gjæstgivergaarde, Brandinspecteurs, Brandassistentens og Brandmesterens, Stadstambourens og endelig Stadscapitainernes. Hertil kom flere Gaarde og Huse, som af en eller anden Grund, nærmest af Hensyn til deres ny opførte Bygninger kun vare fritagne for et begrændset Tidsrum (exemplviis anføres C. Plums Eiendom i Sjernegaden „baade i Henseende til ny Bygning og fordi han udlaae en betydelig Deel af Husets Grund for Gadens Realitet at opnaae“ og Bogbinder Ekstrøms Enkes lille Huus „fordi hun bestandig uden Betalning maae indbinde de publike Forordninger og Mandtaller med videre Raadstuen og Byen vedkommende“).

Paa Grund af de dyre Tider fritoges ved Skrivelse fra Stiftsovrigheden af 27de Marts samtlige Hospitalslemmer for at svare saavel Extra- som Saltskat, imod at disse Skatter for Fremtiden paa deres Vegne udrededes af Hospitalets Kasse.

Ved Placat af 8de Juni, som læstes paa Raadstuen den 21de s. M., tillodes det H. Majestæts Undersaatter i Helsingør og derfra til Dragør inclusive frit at fiske efter de paa Helsin-

gørs Rhed og derfra op til Kjøbenhavn „forefindende blinde Ankere og samme at tilhøre Finderen uden Paatale“.

I August Maaned døde Klokkeren ved den danske Kirke, og til hans Eftermand udnævnte Magistraten Læreren ved Fattigskolen, en Studiosus Bendtsen, og indstillede denne Udnævnelse til Stiftsøvrighedens Billigelse. Men i Stedet for at modtage denne underrettedes Magistraten til sin Forbauselse om, at Stiftsøvrigheden allerede selv havde udnævnt en Anden (N. Rønning). Forgjæves beraabte Magistraten sig paa gamle Rettigheder („fra umindelige Tider“) og henvendte sig herom til Kongen. Stiftsøvrighedens Klokker beholdt Embedet. Som en ringe Erstatning søgte Magistraten kort efter, men med ligesaa uheldigt Udfald, at skaffe sin Client Bendtsen en Ansættelse som lønnet Degn ved Hospitalet, hvor tidligere to af Skolens Disciple alternativt havde fungeret som saadan og nu altsaa fremdeles vedbleve hermed.

Paa en Forespørgsel fra Stiftamtmanden om hvilken Afgift der i Helsingør betaltes med Brænde, svarede Magistraten under 22de Octbr., at der her i Consumption betaltes 2 Sk. af hvert Læs, og at det desuden var en gammel Coutume, at der af hvert Læs gaves et lille Stykke Brænde til Vagten ved Porten under Navn af Vagtbrænde.

1771 Den 7de Februar opkaldtes paa Raadstuen Oldermænd og Bisiddere for Byens Jordeiere for i Henhold til Regeringens Befaling af 2den Febr. s. A. at besvare følgende Spørgsmaal: 1. „Hvor stort et Quantum Korn af ethvert Slags i et Aar af middelmaadig (almindelig) god Grødeland af Helsingørs Kjøbstads Jorder frembringes? 2. Hvor meget heraf consumeres og behøves for Byen selv, eller hvis det dertil ikke er tilstrækkeligt, hvor meget der da aarligt maa tilkjøbes?“ Tillige spurg-

tes der, om der var foretaget nogen væsentlig Forbedring med Byens Jorder, eller om nogen Ophævelse af Fælledsskabet havde fundet Sted. Til at besvare de to første Spørgsmaal udbad man sig Betækningsstid, men de sidste Spørgsmaal besvaredes strax benægtende. Jorden dyrkedes nemlig godt nok af Eierne, men den var i det Hele taget sandet og skarp og bestod for en stor Deel af Bakker og Moser, og Fælledsskabets Ophævelse vanskeligjordes ved Jordernes Beliggenhed, og med Hensyn til Ophævelsen af det Fælledsskab, som fandt Sted mellem Byen og de tilstødende Beboere af Kronborg Amt om Overdrevet, da havde Amtet hidindtil herved gjort, „adskillige uventelige Difficulteter“; man haabede imidlertid med det Første at kunne opnaae et gunstigt Resultat. Byens eligerede Borgere vare ved samme Leilighed tilsagte, og til dem overdroges det at skaffe oplyst, hvor meget af al Sort Sæd her i Byen consumeredes til Brødbagning, Brændeviinsbrænding og Brygning. Desuden ønskede Stiftamtmanden Oplysning om Byens Gjeld og om Oprindelsen til denne. — Allerede d. 16de Februar afgaves Jordeiernes Svar og indsendtes samme Dag til Stiftamtmanden. Ifølge dette udgjorde Byens egne Jorde og Marker omtrent 500 Td. Land, hvoraf 42 Td. 5 Skp. hørte til Enkedronning Juliane Maries Have og derfor ikke bleve dyrkede som Agerland. Med Fraegnelse af Sædekornet, der af de tre Kornsorter Rug, Byg og Havre udgjorde henholdsviis 95, 100 og 125 Td., indhøstedes der i et middelmaadigt godt Aar 237 Td. Rug eller cr. $3\frac{1}{2}$ Fold, 300 Td. Byg eller cr. 4 Fold og 375 Td. Havre eller ligeledes cr. 4 Fold. Foruden dette Beløb maatte Byen deels tillands og deels tilvands indkjøbe af Rug cr. 9400 Td., af Byg og Malt 8300 Td., af Hvede 1600 Td., af Havre 2000 Td. og af Ærter 400 Td. Byens Forbrug af Rug var altsaa

ialt 9637 Td., af Byg og Malt 8600 Td., af Hvede 1600 Td., af Havre 2375 Td. og af Ærter 400 Td. For at forebygge Mangel og Dyrtid især paa Rug troede man — ligeledes efter Opfordring — at burde foreslaae i gode Aaringer at indkjøbe for Hospitalets og Fattigvæsenets Fonds Regning, eftersom Byens Vilkaar vare saa ringe, at den ikke kunde udrede et saadant Beløb, 2 à 3000 Td. Rug og oplægge samme paa Hospitalets og Fattighusets Lofter, hvorfra de da under Forstanderens Tilsyn i daarlige Aaringer kunde udsælges til Trængende. Hvad Byens Gjæld angik, da var denne deels ved Indkvarteringsudgifter deels ved tidligere Krigsrustninger foraarsagede Gjæld nu ved Afdrag bleven formindsket fra 2500 Rdl. til 1500 Rdl., og foruden dette Beløb skyldte Byen kun 208 Slettedaler til Skolen, hvoraf den fra Arilds Tid havde maattet betale Renter, uden at det kunde oplyses, hvorfra denne Gjæld skrev sig. Byens hele Gjæld var saaledes nu ikkun 1638 Rdl. 4 Sk., „den man dog haabede, da Byen i nogle Aar meget har aftaget og det saae meget vidtløftigt ud inden Byen kunde blive i Stand til at betale den, kunde paa en eller anden Maade blive Byen benificeret og den for Eftertiden derudi soulageret“. Det ovenfor nævnte Forslag om Midler til at forhindre Dyrtid synes at have havt sin Grund i, at en saadan allerede var tilstede, thi i næste Maaned (under 22de Marts) søgte Magistraten „i Liighed med hvad der allernaadigst var forundt Kjøbenhavns Indvaanere“ Kongen om Tilladelse til imod en nedsat Betaling af 3 Rdl. Tønden foruden Consumptionen at maatte faae udleveret 30 à 40 Tønder Rug fra Magasinet paa Kronborg, som flere retsindede Borgere i Byen havde tilbudt sig at ville lade forbage til Brød og skjenke til Trængende, og Ansøgningen blev igjennem Generalitetet bevilget.

Den 14de Mai døde Rector Abildgaard. Han var født i Thronhjem i Aaret 1698, var 1726 bleven Rector i Kallundborg, 1739 Conrector og 1748 Rector ved Helsingørs Latin-skole. Hans Eftermand blev Skolens Conrector, den især som Forfatter af sin latinske Gramatik og sit latinske Lexicon bekendte Jacob Baden, siden Professor ved Kjøbenhavns Universitet. Abildgaard efterlod sig Enke og 4 umyndige Børn. Enken søgte om fra Hospitalets og Skolens Kasse at erholde, i Analogi med hvad Tilfældet havde været med forhenværende Rectorers Enker, en Pension af 1 Rdl. ugentlig. Der tilstodes hende imidlertid først kun Halvdelen heraf, men allerede næste Aar forhøiedes denne til det af hende ansøgte Beløb. Et lignende Pension fra samme Kasse tilstødes i Regelen Borgeme-sternes og Raadmændenes Enker.

Regeringen havde overdraget Finantsraad Oeder at fremkomme med Forslag til at fremme Søfarten og Fiskerierne i Danmark. I den Anledning havde han ladet indhente Oplysninger fra hele Landet, og ifølge disse vare Forholdene for Helsingørs Vedkommende følgende (Indberetningen er af 23de August 1771 og gjelder altsaa Forholdene saaledes som disse vare for Aaret 1770) 1) med Hensyn til Søfarten: 24 Fartøier og 9 Baade af en Læstedrægtighed af henholdsvis mellem 11 og 25 og mellem $\frac{1}{2}$ og 4 Læsters Drægtighed havde indtaget Ladning ved Byen, og deriblandt havde kun 1 (et engelsk) været udenlandsk, medens paa samme Tid derimod 148 Fartøier paa imellem 3 og 99 Læster, hvoriblandt vare 12 udenlandske, og 141 Baade paa $\frac{1}{2}$ à 3 Læster havde losset. Byen selv eiede 8 Fartøier paa 11 à 55 Læster, 15 Mellemjoller eller store Færgebaade paa 1 à 3 Læster og 96 store Robaade, hver paa $\frac{1}{2}$ Læst. Den meste Fart gik paa Kjøbenhavn, Jyl-

land, Østersøen og Frankrig, men Skibseierne klagede over, at Overskuddet ikke tilstrækkeligt forrentede deres Capital. I Helsingør selv byggedes kun Jagter og Baade, og Tømmeret hertil hentedes mestendeels fra Skaane. Seildugsfabrik havde Byen ikke, men Færgefolkene selv og Andre i Byen spandt og vævede den Dug, som brugtes til Seil til deres Baade. Den nye Havn var i fuldkommen god Stand, kun var det ønskeligt, at den baade havde været større og dybere (14 Fod i Stedet for kun 7 Fod); Rheden var saa god baade med Hensyn til Størrelse og Ankergrund, at der neppe andetsteds fandtes nogen bedre. Byen havde 40 vel erfarne Lodser af Færgelauget, men nogen Navigations- eller Styrmandsskole fandtes ikke i Byen. Spurgtes der om, hvad der især kunde ansees tjenligt til Søfartens Opkomst i Helsingør, da var Svaret, at dette var en fuldkommen god Havn og at Byen blev en Frihavn („forundt porto franco“) paa Grund af dens Beliggenhed for de fra Nord- og Østersøen kommende Skibe og Varer, hvilke sidste da kunde blive oplagte her for ved Aarets Begyndelse at indtages af de ankommende Skibe, der ellers vare stor Hasard undergivne ved deres Reise igjennem Sundet paa Grund af Drivisen. 2) Med Hensyn til Fiskerierne: I et Par Miles Afstand omkring Helsingør tilhørte de fleste Søer og Damme Kongen, og Fiskeriet i disse var bortforpagtet*); kun nogle faa Huller og Damme benyttedes af Private. Fiskene (Karper, Suder, Aborrer, Aal, Karudser, Gedder, Horker, Sletter) fangedes med Vod, Ruser og

---

*) Den daværende Forpagter var Forpagteren paa Kronborg Ladegaard, C. Ferslef, der for Fiskeriet maatte svare en Afgift af 825 Rdl. aarligt, for hvilken Afgift saavel som for Inventariet, der var vurderet til 1200 Rdl., hans Svigerfader, Th. Baildon i Helsingør, var Cautionist. Iøvrigt synes Fiskeriet ikke at have betalt sig, thi Ferslef gik kort efter fallit med en betydelig Underballance.

Sættegarn, men Dammene bleve almindelig udtømte aarligt ved Borttagelsen af Postværker og Dæmninger. Af Saltvandsfisk fangedes i Søen især Hornfisk, Torsk, Hvidlinger, Sild, Makrel, Flynder, Rødspætter, Pigvarer, Sletvarer, Tunger, Steenbider, Reier, Aborrer, Rokker, Laxørreder, Krabber og Hummer, men der klagedes over, at Fiskeriet i de senere Aar — maaskee paa Grund af den idelige Kanonade i Sundet — var taget af, saa at der t. Ex. af Sild i nogle Aar kun var saltet 30 à 40 Tønder aarligt, medens der forhen saltedes flere Hundrede Tønder, som især sendtes til fremmede Steder. Af Aal saltedes og røgedes omtrent 50 Tønder, hvoraf det Meste solgtes til de forbiisende Skibe, men den største Deel baade af Aal og Sild forbrugtes fersk og gik især til Kjøbenhavn. Til Indsaltningen brugtes 24 à 30 Tønder (altid spansk) Salt aarligt. Til Fangsten brugtes Bundgarn, Ruser, Kroge etc. Fiskeredskaberne forfærdigedes af Fiskerne selv, og Foustagerne af Byens egne Bødkere. Man regnede, at Fiskeriet i Helsingør omtrent beskjæftigede 170 Mænd og Tjenestekarle, og at der ved samme anvendtes henved 80 større og mindre Baade.

Ved en d. 20de Novbr. mellem Hospitalsforstander Olrik og Kronborgs Commandant, Generallieutenant Hauch, truffen Overenskomst afstodes den saa kaldte Hængedam til Kronborg Fæstning mod en aarlig Afgift af 9 Rdl., og Stiftsøvrigheden billigede Overenskomsten paa Hospitalets Vegne, ligesom Generalitets og Commissariescollegiet alt i Forveien havde gjort det paa Fæstningens.

Den 26de September var følgende Taxt bleven sat paa Brød og Kjød:

Rugbrød	2 Sk.	for	29 $\frac{1}{2}$	Lod.	Oxekjød	6 à 7 Sk.	Pd.
Kauringer	„	„	40	—	Kalvek.	9 à 11 $\frac{1}{2}$	„

Raspet Brød	2 Sk for	16 Lod	—	Lammek.	5 à 6 Sk.	Pd.
Fransk Brød	”	”	13 ”	—	Svinek.	6 ” ” ”
Hvedebrød	”	”	12 $\frac{1}{2}$ ”	—		
Hvedesimler	”	”	8 $\frac{1}{2}$ ”	—		

I en længere Aarrække havde disse Priser holdt sig omtrent uforandrede (cf. under Aaret 1764), kun paa Rugbrød var Prisen i den senere Tid stegen ikke ubetydeligt, og atter frygtede Magistraten for, at der i den forestaaende Vinter vilde blive Mangel og Dyrtid paa Rug. Den indgav derfor under 26de Decbr. igjennem Stiftamtmanden Ansøgning til Kongen om fra de kongelige Magasiner at maatte faae overladt et Parti af 4 à 500 Td. Rug til en Betaling af 4 Rdl. Tønden, der da, ligesom Tilfældet havde været den forrige Vinter, kunde blive oplagt paa Hospitalets og Fattighusets Lofter og derfra i mindre Partier fra en Skp. til en halv Tønde udsolgt til Byens Fattige. Allerede i Forveien var der fra andre Steder indkommet en Mængde Ansøgninger til Kongen om Fritagelse for at levere den ved Forordn. af 5te Octbr. 1771 paabudne „Forraads Rug“. I Henhold hertil gav Regeringen Afkald paa Halvdelen af denne Udskrivning og resolverede derpaa, at i Anledning af de fra en Deel Kjøbstæder i Landet indkomne Ansøgninger maatte den anden Halvdeel, cr. 20,000 Tønder, afbændes til de Fattige imod en Betaling af 4 Rdl. Tønden. Ved Repareringen paa Kjøbstæderne i Sjælland faldt der heraf 850 Tønder paa Helsingør, og Magistraten erholdt saaledes mere, end den havde søgt om. Af disse 850 Td. modtog Byen efterhaanden i Løbet af det følgende Halvaar imidlertid kun 670 Td. 4 Skp., der dog synes at have været tilstrækkelige til at afhjælpe den tilstedeværende Trang.

Maskerade paa Christiansborg Slot) lidt over Kl. 12 Middag ankom Caroline Mathilde under Eskorte af en Lieutenant Schindel (Schenck?) med en Vagtmester og 18 Dragoner til Helsingør og Kronborg. Dragonerne forlode samme Dag Byen efter „paa Grund af det hurtige Ridt“ at have faaet extra Forpleining. To Dage efter tilskrev Slotsforvalteren paa Kronborg, Generalkrigscommissair Bartholin, Magistraten, at han og Commandanten, Generallieutenant Hauch, ved en Stafet havde modtaget Ordre til at anskaffe Alt hvad der behøvedes til „Suitens“ Indlogering og Huusholdning, og anmodede Magistraten om dens Bistand. Magistraten lovede „nøiagtigen og med al mulig vigilance“ at skulle yde denne. Den 21de Januar ankom et Detachment af 60 Dragoner tilligemed 18 Artillerister for under Dronningens Ophold paa Kronborg at indquarteres i Byen. En Uge senere benyttede Magistraten Christian d. 7des Fødselsdag d. 29de Januar til at sendte ham sin skriftlige Lykønskning*). En til samme Dag paatænkt almindelig Illumination af Byen blev, efterat der herom var blevet brevvetlet mellem Magistraten

---

* Denne Lykønskning, der er betegnende for den i den første Tid efter Struenses Fald herskende Stemning, lød fuldstændig saaledes: „Deres Kongelige Majestæt vilde allernaadigst tillade, at denne Byes Borgere og Indvaanere herved tilfordrister sig paa denne store Glædesdag for alle troe og lydige Undersaatter at see deres allerdyreste og allermildeste Konge atter at have oplevet sin allerhøieste Fødselsfest allerunderdanigst at gratulere til den allerhøieste Naade, som alle Kongernes Konge haver beviist Landet og Rigerne, samt holdte sin Værn og Varetægt over vores allernaadigste Arvekonge og Herres allerhøieste Person og Throne. Vi og med den hjerteligste Taksigelse prise den almægtige Gud, som saa faderlig har sørget for Deres Kongelige Majestæt, hvorom under Andet sidstafvigte 17de Januar bærer det allerkraftigste Vidne. Herren være lovet og priset, som magede det saa, at Rigernes Forstyrre med alle deres Anslag bleve gjort til Intet og aldeles kuldkastet, saa vi derfor vel have Aarsag paa denne store Glædesdag med Frydeskrig til Himlen at opoffre vore Taksigelser for vores Salvede, vores fromme og milde Konges og

og Commandanten, forhindret, men enkelte Borgere, især paa Steen- og Strandgaden, illuminerede dog deres Huse. Den 27de Mai ankom paa Rheden de 3 engelske Krigsskibe, der vare afsendte for at hente Caroline Mathilde og bringe hende til Hannover. To Dage efter bekendtgjorde saavel Commandanten som Magistraten Kongens Villie at — for at al Opsigt og Sammenstimlen af Tilskuere kunde undgaaes — ingensomhelst Baade eller Fartøier under Dronningens Indskibning og Bortseiling maatte under noget Paaskud opholde sig paa Rheden. Næste Dag, d. 30te Mai, om Aftenen gik hun ombord og forlod saaledes det Land, som neppe 6 Aar i Forveien havde hilset hendes Komme med Jubel. Tre Dage efter forlod det ovenomtalte Detachment Dragoner og Artillerister Byen. (I Godtgjørelse for denne extraordinære Indquartering tilstodes Byen senere 334 Rdl.)

Thrones Beskjærmelse, samt og uafsladeligen at bede den samme saa naadige Gud vilde indtil de sildigste Aar vogte over Deres Kongelige Majestæt og Thronen og selv være Deres Raadgiver og Ledsager, samt at forstyrre og tilintetgjøre alle Deres Majestæts og Rigernes Fjender, og at Deres Majestæt maatte regjere over os og ganske Landet med Fryd og Glæde, indtil det behager den alvise Gud at plante en Evigheds Krone paa Deres Kongelige Majestæts Hoved. Under hvilket hjertelige Ønske vi udi allerdybeste Underdanighed henlever.“

Ved næste Aarskifte (d. 1ste Januar 1773) tilskreves baade Enkedronningen Juliane Marie og hendes Søn Arveprinds Frederik Lykønskingsbreve af lignende Indhold. Hun kaldtes „Landenes Moder og Landenes Glæde, som tilligemed sin Søn for henved et Aar siden havde frelst Landets troe Børn fra den store Bedrøvelse og hensigtende Undergang og igjen seet Rigerne sat i en tryk og sikker Stand“. Fra Arveprindsen modtoges der alt næste Dag følgende Svar dat. Christiansborg: „Den Deel, de tager i mit Velgaaende kan ikke Andet end fornøje mig, fordi jeg deraf seer, hvor meget De elsker Kongen og vort Fædreland. Det skal glæde mig at kunne tale den Byes Sag, Kongen har betroet Dem, og De ville troe, at Intet mere fornøjer mig end at kunne høre, at hver Embedsmand med Nidkjerhed vaager for Deres Vel, han bør sørge for“. Enkedronningens Tak bragtes et Par Dage senere igjennem Moltke.

I Februar Maaned ansøgte en Studiosus Astrup, som i 5 Aar havde været Skoleholder paa Hellebæk Geværfabrik og der ved Understøttelse af Eierne, Baron Schimmelmans, underviist cr. 50 Børn dagligt, Kongen om Tilladelse til at oprette en Fattigskole i Helsingør for fader- og moderløse Børn, uden at han forlangte nogensomhelst Løn enten af Staten eller af Byen, men blot i Tillid til at formuende Folk ved frivillige Gaver vilde understøtte en saadan Stiftelse. Han vedlagde gode Anbefalinger fra Hellebæk, blandt hvilke Baron Schimmelmans (skreven paa Dansk) og Fabrikinspecteurs (skreven paa Tydsk). Byen havde alt i Forveien to Friskoler for fattige Børn, en dansk og en tydsk, hvis Bestyrere ifølge en kongelig Resolution fik af Øresunds Toldkammer 60 Rdl. aarligt. Skjøndt disse Bestyrere, Bendtsen og Hessel, hvis Betænkning blev indhentet, modsatte sig Oprettelsen af en tredje Friskole, og skjøndt Magistraten heller ikke anbefalede Ansøgningen, blev denne dog under 12te Mai bevilget.

Kort efter at Jacob Baden var bleven Latinskolens Rector, havde han i to udførlige Skrivelser af 18de og 30te Novbr. 1771 gjort Stiftsøvrigheden opmærksom paa, at ifølge Hospitalets og Skolens Fundats af 11te August 1752 skulde Overskuddet af Hospitalslemmernes Ugepenge og Disciplenes Kostpenge henlægges til en Beholdning, indtil derved kunde blive opsamlet en Capital, hvorved man kunde blive i Stand til at forøge baade Disciplenes og Lemmernes Antal i en vis bestemt Proportion, saaledes at Kostpenge til 3 Disciple (à 4 Mk. ugentligt) regnedes lige med Ugepenge til 4 Lemmer (à 3 Mk. ugentligt). Nu var imidlertid næsten lige siden Fundatsens Oprettelse, og især siden en ny Tilbygning i Aaret 1754 havde fundet Sted, Lemmernes Antal blevet forøget (fra 54 til

66), uden at Skolen havde modtaget Kostpenge til flere Disciple end tidligere (33). Den Mindre-Indtægt, som Skolen saaledes havde havt i omtrent 17 Aar, beløb sig efter hans Beregning til ikke mindre end 5459 Rdl., og denne Sum ansaae han sig for fuldt berettiget til paa Skolens Vegne at fordre udbetalt til denne af Hospitalet. Efter lange skriftlige Forhandlinger, hvorved Baden med ligesaa megen Varme hævdede Skolens, som Olrik Hospitalets Interesse, gav Stiftsøvrigheden i det Væsentligste Baden Medhold og resolverede, at Hospitalet havde til Skolen at udbetale 4581 Rdr. 3 Mk.

I to Breve af 18de August, det ene til Stiftamtmanden, det andet til den daværende Udenrigsminister v. Osten, underrettede Magistraten disse Mænd om, at den hemmelig var kommen i Besiddelse af Afskrifter af to Manifeste, som Indbyggerne i Christianstad i Skaane havde udstedt til det svenske Folk om at opsigte Rigsstænderne Troskab og Lydighed og give Kongen Enevoldsmagt, og tillige af en Marschordre, som Prinds Carl havde tilsendt de svenske Regimenter om at møde ved Christianstad for at forekomme Opstanden, samt endelig om at allerede samme Dag Afmarscheringen var begyndt fra Landskrone. I Slutningen af Brevet til v. Osten tilføjede Magistraten: „og vil Slutningen heraf vel blive og vise sig, at Hensigten er at tilvende Kongen af Sverrig Souverainets Regering“.)

Den 12te August havde Regeringen ladet afholde Auction over Forpagtningen af Kjøbstædernes Consumption for de 3 Aar 1773—75. Da den for Helsingørs Vedkommende ikke havde erholdt noget antageligt Bud, og da den ikke ønskede

---

*) Som bekjendt anede Magistraten rigtigt. Alt Dagen efter Brevenes Afsendelse, d. 19de August, styrtede Gustav III Adelsherredømmet i Stokholm.

at lade Opkrævningen af denne Afgift skee for kongelig Regering, hvad den hverken troede at være i dens egen eller i Byens Interesse, opfordrede den i en Skrivelse af 7de Septbr. Magistraten til at tilbyde enten en Enkelt eller Flere i Forening af Byens Borgere at overtage samme Forpagtning mod en Afgift af 11350 Rdl. aarligt. Ved et Raadstumøde, som afholdtes d. 10de Septbr., fandtes imidlertid Ingen, som vilde gaae ind derpaa. Efter 14 Dages Betænkning tilbød da samtlige 16 eligerede Borgere, at de i Forening vilde overtage Forpagtningen mod den oppgivne Afgift paa visse af dem opstillede Betingelser, hvoriblandt at det eventuelle Overskud skulde komme Byen tilgode, i hvilket Tilfælde dog kun de 16 Mænd alene skulde raade for dets Anvendelse, hvorimod et muligt Underskud skulde dækkes af samtlige Byens Borgere. Dette de 16 Mænds Tilbud fandt dog hverken Regeringens, Magistratens eller Byens øvrige Borgeres Bifald, og en ny Auction over Consumtionsafgiften i Helsingør afholdtes derfor her i Byen d. 11te November. Ved denne Auction blev da Kjøbmand i Helsingør, Carsten Meutengracht, høistbydende med 12010 Rdl. aarligt. 7 af Byens andre Handlende havde forenet sig om at være hans Cautionister, og Regeringen approberede hans Bud. Meulengrachts Formand i Forpagtningen havde været Reusch, der havde havt den i en længere Aarrække, og dennes Formand Torben Statz. Samtlige disse Forpagtere havde ifølge en med Byen truffen Overenskomst overtaget imod en aarlig Betaling af 16 Rdl. 4 Sk. selv at vedligeholde Byens forsvarlige Indhegning.

Magistraten klagede over at Byens Omstændigheder Dag for Dag aftog, at Indvaanerne ikke vare saa villige som før

til at betale deres Afgifter, og at Kæmneren, Qvarteer- og Lægds mændene, under Paaskud af at Borgerne vare uformuende og ude af Stand til at udrede de dem paalignede Afgifter, ikke med den jevnlige Paafordring, som de burde gjøre det, paamindede dem om at erlægge disse i betimelig Tid. For-gjæves maatte den næsten hver Raadstudag alvorligt tilholde dem om at gjøre det, og Følgen var, at ingen af de Udgifter, som Byen havde at svare, hverken Brandstyrpenge, Byskat, Løgte- og Sprøiteskat eller Indqvarteringspenge betaltes i rette Tid. Den saae sig derfor nødsaget til at henvende sig til Stift- amtmanden og i en Skrivelse til denne af 26de Novbr. an- mode ham om, at en tilstrækkelig Mulct maatte blive paalagt Kæmneren, Qvarteer- og Lægds mændene „saafremt de ikke uop- holdeligt saae Byens onera i betidelig Tid indfordrede“, efter- som det ellers vilde være umuligt at holde Byens Regnskaber i Orden. Allerede d. 30te s. M. erholdt Magistraten Knuths Svar. Han havde allerede i Udeblivelse af Brandhjelpspengene i dette og af Restancerne for afvigte Aar kunnet see Beviis paa Sandheden af Magistratens Fremstilling, ligesom der da heller ikke i det ham anbetroede Stift var nogen Kjøbstad, der stod saa længe tilbage hermed, og han paalagde derfor fornævnte Functionairer eftertrykkeligt for den følgende Tid „stricte en- hver efter sin Function og overleverede Fortegnelse at see Byens onera efter idelig Ankrav og Paamindelse i rette Tid indkræ- vede og til Magistraten erlagte, og det imod en Mulct af 1 Rdl. for hver Uge, der maatte gaae over den Determinerede Tid“. Over Restancerne vilde de have at levere Magistraten en egenhændig forfattet Fortegnelse, som da maatte sendes ham til Udpantnings Approbation ifølge Rescriptet af 10de Mai 1734.

Byens Indtægter og Udgifter havde i Aaret 1772 været følgende^{*)}:

Indtægt:	Rdl	ŷ	ß
Jordskyld.....	96	4	8
Leie af Byens 6 Slagterboder.....	15	" "	
Leie af dens offentlige Vognskuur.....	31	" "	
Byskatten.....	1155	" "	13
Brandstyr.....	603	3	9
Løgte- og Sprøiteskat.....	245	4	13
For to Arrestanters bortsolgte Efterladenskaber	8	2	9
Indkommen Restance fra Generalkrigscommissair Hansens Dødsbo.....	35	5	3
Indkommen Restance af Indquarterings- og By- skat fra Consul van Deurs.....	150	" "	
For en bortsolgt gammel Vandkumme.....	5	5	"
Af Indquarteringsskatten havde Kæmneren oppe- baaret.....	1571	2	10
Hjælpeskat fra Hillerød til Søindrulleringsoffice- rens Quarteer.....	29	" "	
Summa...	3947	5	1

Nogen Beholdning fra det foregaaende Aar (1771) var der ikke, men derimod vel en heel Deel Restancer, som der var liden Sandsynlighed for at faae betalt. Hos det holsteenske Regiment, som havde forladt Byen, havde Flere

*) Indberetningen herom med fornødne Bilag sendtes — nærmest dog paa Grund af Kæmnerens Død og den deraf følgende Vanskelighed ved at faae Regnskaberne ordnede — først den 31te Marts 1774, allsaa 5 Fjerdingaar efter Regnskabsaarets Udløb, til Stiftamtmanden.

af dennes Borgere ialt 450 Rd. 3 Mk. 2 Sk. tilgode, især for Huusleie, som deels Officerer, deels Underofficerer og Menige havde undladt at betale, skjøndt Regimentet i Forveien havde af Byen modtaget den hertil accorderede Sum. Herom var der nu anlagt Sag imod Regimentet eller rettere mod dettes Chef, Oberst Scholten, men de Indvaanere, som havde disse Penge tilgode, havde erklæret, at, førend de erholdt dem, vilde de ikke betale de dem paaligtede Skatter.

Udgift:

1. Reparationer paa Byens offentlige Bygninger:	Rd	Mk	Sk
a. Raadhusets Reparationer	42	1	„
b. Sygehusets do.	139	4	7
c. Andre do.	121	4	4
2. Kirkens Betjente:			
a. Sognepræsten ved St. Olai Kirke.	155	5	„
b. Capellanen.	72	3	„
c. Organisten	91	„	„
3. Skolens Betjente:			
a. Rector ved den latinske Skole.	10	5	8
b. Femte Lectie-Hører.	15	5	15
c. Fjerde Lectie-Hører	15	5	15
d. Tredie Lectie-Hører	15	1	14

NB. Til Udgiften til Kirkens og Skolens Betjente vidstes ingen anden Grund, end at disse Penge vare saaledes fra Arilds Tid blevne udbetalte af Byens Kasse.

	Rd	Sk	B
Transport...	681	"	15
4. Byens Betjente:			
a. Borgemesterens Skrivematerialier . . . 30 Rd.			
— Ildebrandspenge .. 12 -	42	"	"
b. Raadmændenes Ildebrandspenge.....	12	"	"
c. Raadstuskriverens Løn.....	113	2	"
d. De eligerede Borgeres Skrivematerialier..	10	"	"
e. Byens offentlige Skoleholder for fattige Børns Underviisning	30	"	"
f. Underfogedens Løn	44	"	"
g. Løn til to Raadstutjenere	79	2	"
h. Taarnvægteren	53	2	"
i. Stadsmusikanten	20	"	"
k. Skovrideren for at udvise Tørv	4	"	"
l. Skarpretteren	16	"	"
m. Til Underfogeden for Billettering.....	4	"	"
n. Bidrag til Provincial-Medici og do. Chirurgi	25	5	"
o. Douceur til Stadsadjudanten	10	"	"
p. Kæmnerens Skrivematerialier.....	10	"	"
NB. Om Udgiftsposterne c, d., e., f., g., h., i., l. og p. gjaldt det Samme som om Udgiften til Kirkens og Skolens Betjente.			
5. Adskillige Udgifter:			
a. Til Consumtionsforpagteren for at besørge Byens Indhegning	16	4	"
b. Andre i Bilaget til Kæmnerregnskabet spec- ificerede Udgifter.....	189	3	10
Lateris...	1361	1	9

	Rsk'	ŷ	ß
Transport...	1361	1	9
6. Delinquentomkostninger	218	4	14
NB. Disse Omkostninger bleve Byen igjen godtgjorte ved Repartition.			
7. Indqvarteringsudgifter.....	759	2	7
NB. Som bekjendt vare Indqvarteringsudgifterne i Virkeligheden langt større, men mange af Byens Indvaanere, som ikke saae sig i Stand til at betale Indqvarterings-skatten i Penge, havde indrettet deres Huse til at modtage Indqvartering in natura.			
8. Løgte- og Sprøitevæsenet:			
a. Adskillige Udgifter.....	163	3	4
b. Brandinspecteuren	24	„	„
c. Andre Lønninger ved Brandvæsenet....	75	„	„
9. Brandstyr	603	3	9
10. Skattemoderationer	79	5	5
11. Beholdning, leveret til det følgende Aars Kæmner	125	3	12½
	Rsk'	ŷ	ß
12. Restancer af Byskat.....	243	3	11
— af Indqvarterings-			
skat	217	4	5½
— af Løgte- og Sprøi-			
teskat.....	23	2	10
— Brandcontingent .	51	5	10
	536	4	4½
Summa...	3947	5	1

At de gjentagne Klager over Indquarteringsvæsenet vare alvorlig meente, og at de af Indquarteringsreglementet af 21de April 1764 følgende ofte omtalte Byrder næsten vare uudholdelige for Byen, fremlyser atter af en Skrivelse fra Magistraten af 28de Januar 1773 til Hs. Durchlauchtighed Prindsen af Bewern som Formand i en Commission, der var bleven nedsat for at undersøge og ordne alle Armeen vedkommende Forholde. I denne Skrivelse hedder det nemlig blandt Andet, at som en Følge af Byens ved fornævnte Byrde foraarsagede Tilbagegang stod en Mængde („utroelige“) Huse ledige og forladte af deres forrige Eiere, uden at nogen var i Stand til at købe dem, eller Eierne i Stand til at udrede de paa dem hvilende Afgifter, og at saafremt der ikke blev foretaget nogen Forandring heri, vilde efter al Sandsynlighed „denne ziirlige og bequemme Stad blive underkastet total Ruin og forvandlet til en Bondeby eller Fiskerleie.“ I sit Svar af 13de Februar, som blev sendt gennem Generallieutenant Hauch, underrettede imidlertid Prindsen af Bewern Magistraten om, at den under hans Forsæde nedsatte Commission Intet havde med Indquarteringsvæsenet at gjøre. — Og som enkelte yderligere Beviser blandt mange paa at Byens Pengesager virkelig paa den Tid maae have været i en temmelig maadelig Forfatning kan anføres, at den residerende Capellan ved Olai Kirke i Juni Maaned samme Aar maatte klage over, at han af den ham af Byen tilkommende Løn af 72 Rdl., 3 Mk. endnu Intet havde kunnet faae hos Kæmnerne siden sit Embedes Tiltrædelse i Juli 1772, og at Magistraten i samme Maaned (d. 27de Juni) efter Opfordring fra Rentekammeret maatte true Jacob Baden med midlertidig Execution, saafremt han ikke betalte sin Embedsskat for Januar Qvartal, uagtet Baden til samme Skats Betaling forlængst havde

givet en Anviisning paa Byens Kasse, hos hvilken han havde sin Gage for hele forrige Aar tilgode. Denne Anviisning havde Magistraten nemlig ikke villet tage for god. Det var derfor ikke uden Grund, at Baden, da han strax den næste Dag (d. 28de) betalte sin Gjæld, gjorde det med den Udtalelse „at da Deres Velædelheder og Velviisheder have givet mig saa slet Tanke om Stadens Kasses Credit, saa nødes jeg til at tage min Tilflugt til Hs. Excellence Stiftamtmanden for at see den Deel af mine Indtægter for Eftertiden i Sikkerhed“. Ligeledes synes Magistraten ikke med Urette at have talt om Byens Aftagen. Extraskatten, hvis Beløb indbetales maanedligt og til enhver Tid angav, hvor mange Indbyggere Byen havde i en Alder af over 12 Aar (med de under Aaret 1763 anførte Undtagelser) aftog nemlig i de 10 Aar 1765 – 1774 i følgende Progression: 2322 Rdl. 1 Mk., 2266 Rdl. 5 Mk. 8 Sk., 2264 Rdl. 4 Mk. 8 Sk., 2232 Rdl. 12 Sk., 2153 Rdl. 3 Mk. 8 Sk., 2113 Rdl. 5 Mk., 2094 Rdl. 5 Mk., 2076 Rdl. 2 Mk. 4 Sk., 1981 Rdl. 2 Mk. 8 Sk. og 1936 Rdl. 2 Mk. Fortegnelserne over de i disse 10 Aar døbte og begravede, der henholdsviis vare 137 og 155, 103 og 158, 111 og 139, 111 og 162, 128 og 171, 118 og 165, 103 og 176, 119 og 199, 116 og 162, 133 og 116, tyde derimod vel ikke paa nogen saadan Aftagen, men vise paa en enkelt Undtagelse — Aaret 1774 — nær, at de Dødes Antal i Helsingør paa en mærkelig Maade vedblev at overstige de Fødtes, og at Sundhedsforholdene saaledes endnu stedse maae have været ugunstige.

Ved Bevilling af 1ste Septbr. 1661 havde Frederik III. tilstaaet Helsingørs Hospital og Skole, at i enhver Kirke i Kjøbstæderne, med Undtagelse af Kjøbenhavn, og paa Landet maatte en Tavle ombæres for Samme. Dette var imidlertid ikke skeet

ved Aftensang i Byens Kirker, hverken i St. Olai eller i Mariæ Kirke, uagtet der ved samme Gudstjeneste blev ombaaeret en Tavle for Kirkerne selv. Efterat Hospitalsforstanderen derfor havde gjort Stiftsøvrigheden opmærksom derpaa, udvirkede denne et kongeligt Rescript af 23de Juni 1773, hvorved der anordnedes, at det for Fremtiden skulde finde Sted.

I Foraaret 1773 var Apotheker Hans von Holten gaaet fallit, var „undvigt“ og havde efterladt sig Apotheket i en daarlign og meget mangelfuld Forfatning. Det kjøbtes derpaa for en Sum af 8450 Rdl. af en Pharmaceut Johan Frederik Wulff, hvis Ansøgning om at erholde samme Privilegier for sin Gaard (Frihed for Indqvartering), som hans Formænd Klein og Holten havde havt, Magistraten paa det Bedste anbefalede, baade fordi Wolff atter havde bragt Apotheket i tilbørlig Stand, og fordi dette i den senere Tid havde mistet den Søgning, det tidligere havde havt fra Nabobyen Helsingborg, der nu selv havde faaet et af den svenske Regering „til Opmuntring“ med store Privilegier og Herligheder udstyret Apothek.

Den 10de August døde Raadmand Niels Dahl, og G. J. v. Deurs blev da virkelig Raadmand. Nogle Maaneder efter (d. 2den Decbr.) udnævntes derpaa Hospitalsforstander Olrik til Viceraadmand i Helsingør. Dahls Enke fik den sædvanlige Pension fra Hospitalets Kasse af 1 Rdl. ugentlig (cfr. Pag. 29).

Mod Slutningen af Aaret 1772 var Konferentsraad Pauli bleven Directeur ved Øresunds Toldkammer. Sin Bopæl i Helsingør tog han dog først henved et Aar efter, og denne Bopæl blev en Eiendom, der stødte umiddelbart op til Øresunds Toldkammerbygning, og som Regeringen samme Aar havde afkjøbt Kæmmereren Etatsraad Putscher til fremtidig Embedsbolig for Directeurerne. Paa Grund af sin Fraværelse fra Byen i det første

Aar efter sin Udnævnelse vægrede Conferentsraad Pauli sig ved at betale de 2 Rdl., som Directeurerne ved Toldkammeret aarligt maatte udrede som Bidrag til Lønning af to Provincial-Medici og en do. Chirurg, men Rentekammeret resolverede, at Afgiften paahvilede Embedet og ikke Bopælen, og hans Væg-ring hjalp ham derfor ikke. Det var de samme Functionairer, til hvem Byen aarligt maatte udrede 25 Rdl. 5 Mk. (cf. det oventor anførte Regnskab for 1772).

Efter General-Land-Økonomi- og Commercecollegiets Forlangende opfordrede Stiftamtmanden under 19de September Magistraten til for Fremtiden ved hver Maaneds Begyndelse at indsende en efter en opgivet Schema indrettet Tabel over Pri-serne paa Korn- og Fedevarer i Helsingør. En saadan Tabel over Priserne i September Maaned indsendtes den 21de Octo-ber, og ifølge denne kostede Hvede dengang 5 Rd. Tønden, Rug 2 Rd. 3 Mk. 8 Sk. à 2 Rd. 5 Mk., Byg 1 Rd. 2 Mk. 8 Sk. à 1 Rd. 5 Mk., Havre 1 Rd. à 1 Rd. 8 Sk., Ærter 4 Rd., Boghvede 6 Rd. 4 Mk. 8 Sk., Kjød 7 Mk. Lispundet, Flesk 11 Mk. Lispundet, Smør 27 Rd. 3 Mk. à 28 Rd. 3 Mk. Tøn-den, Ost 13 Rd. 2 Mk. à 14 Rd. 2 Mk. Skippundet. Det bemærkedes, at Priserne kunde være noget forskellige paa Torvet og i Havnen, at der ved Prisen paa Flesk meentes Havnepriser paa røget Flesk, og at der ved Ost forstodes gam-mel holsteensk Ost. — Med Undtagelse af Ærter og Boghvede, der allerede i Novbr. faldt henholdsvis 1 Rdl. og 2 Rdl. Tøn-den, forbleve de anførte Priser omtrent de samme baade i dette og i det næste Aar.

Ved Rescript af 22. Octbr. anerkjendtes en Carlos Macarti som (første) spansk Consul i Helsingør. Formodentlig af Hensyn til den før omtalte langvarige og dengang endnu ikke afgjorte

Strid mellem Byens Handelsstand og Consul Fenwick hed det i Rescriptet „at han efter det overalt saavel som her indførte Brug var fri for den herværende Jurisdiction og nød alle de hans Betjening tilkommende Friheder og Rettigheder, men at han derimod, naar han maatte besidde Huse eller Eiendomme her i Landet, skulde være pligtig til uden Undtagelse at bære og svare deraf de derpaa heftende onera, saa og, om han drev Handel, i Henseende til samme lige med Kongens egne Under-saatter være Landets Forfatning og Love, følgelig og ethvert Steds Underøvrighed, hvor han sig befandt, undergiven“.

Den i Bordeaux afdøde danske Viceconsul Jacob Herman Hansen, ældste Søn af Etatsraad J. G. Hansen (v. Pag. 7), havde ved Testamente af 8de Juli 1773 skjenket en Sum af 20000 Francs til sin Fødeby Helsingørs Hospitaler. Executor testamenti var hans Svoger Frederik Fritz, som dengang opholdt sig i Kjøbenhavn og som under 17de Novbr. underrettede Magistraten om Testamentet, samt om at Beløbet vilde være at udbetale til ultimo Juli 1774. Ifølge Stiftsøvrighedens Resolution deelttes Legatet lige mellem Hospitalet, i hvis Halvdeel Skolen dog ingen Part skulde have, og Fattighuset. Efter Fra-drag af alle Afgifter og Omkostninger udgjorde Summen, omsat i dansk Courant 4421 Rdl. 5 Mk. 10 Sk., og dette Beløb blev til den bestemte Tid tilstillet Hospitalsforstanderen. I Betragtning af denne Gaves Betydning tilstod Kongen Frederik Fritz, der imidlertid var bleven Consul og adlet under Navnet Lilliendahl (s. nedenfor), og dennes Svoger, Testators yngre Broder Agent Conrad Hansen, ved Rescript af 13de Juli 1774, at den første ledige Plads i Hospitalet og de to første ledige Pladser i Fattighuset for Fremtiden skulde kaldes „de Hansenske“, og at de for deres Levetid skulde — dog med Stiftsøvrighe-

dens Billigelse — have Tilladelse til at besætte disse. Om- trent samtidigt hermed bestemte Jacob Hansens Farbroder, den danske Consul i Bordeaux, Frederik Hansen de Lilliendahl, ved Testamente af 23de Septbr. 1773 med Codicil af 7de Novbr. 1774, at betydelige Legater, til et samlet Beløb af 36000 Rdl. dansk Courant, efter hans egen og flere i Testamentet nævnte Legatariers Død skulde tilfalde forskjellige Stiftelser i hans Fædreneland, og derimellem 4000 Rdl. Helsingørs Hospital. Dette Legat skulde bestyres af Kjøbenhavns Universitets Consi- storium, og de derved oprettede Pladser benævnes „de Lillien- dahlske“. *)

Ved Rescript af 17de Marts blev det bestemt, at der,

---

*) Medens Jacob Herman Hansens Gave ikke er bleven betragtet eller bevaret som et særegent Legat, er dette derimod Tilfældet med det Lilliendahlske, hvis Størrelse siden ved Tillæg af Rente er bleven forøget. Benævnelsen „de Hansenske og Lilliendalske Pladser“ har holdt sig til vore Dage.

Frederik Hansen de Lilliendahl døde i Bordeaux i sit 80de Aar i Aaret 1779, men hans Liig blev efter hans Ønske ført til Helsingør og nedsat i Familiébegravelsen i St. Olai Kirke. Han var i Aaret 1747, efter at have tilkjøbt sig et adeligt Gods Pregniac i Frankrig, bleven adlet af Frederik V. under Navnet de Lilliendahl, og da han forblev ugilt, havde Søstersønnen, Frederik Fritz, ved Patent af 24de Februar 1774 faaet Tilladelse til at bære Morbroderens Navn og Vaaben. Frederik Hansen og den ældre Broder Johan Georg vare Sønner af den i Aaret 1715 afdøde Kjøbmand og fransk Consul i Helsingør, Jacob Hansen, hvis Epitaphium — i Steen udgravede Dødningsbeeen med Omskriften „Ainsi serons nous tous“ og med Navnene Jacob Hansen (her skrevet Hanssen), Consul de France, og Maria Buhrs — endnu sees paa den ydre Side af St. Olai Kirkes øst- lige Gavl. At Stenen har Aarstallet 1709, viser, at den er ble- ven sat i Anledning af Hustruens Død i Aaret 1708. Hun var en Datter af Raadmand i Helsingør, Jørgen Buhr, var født i Aaret 1666, og Hans Rostgaards berømte Hustru Kirstine havde holdt hende over Daaben. Indenfor Muren, i samme Kirke alt- saa som Gudmoderen, hviler hun under Gulvet i Choret ved Siden af Ægtefælle, Børn og Børnebørn — en talrig slægt, der altid synes at have udmærket sig ved Troskab og Hengivenhed mod Fødeby og Fædreland. Det eneste synlige Minde, der nu er tilbage om den her, fortjener derfor vel at fredes.

„da den latinske Skole havde Evne til at anvende Noget paa en Bogsamling“ aarligt skulde anvendes 50 Rdl. af Skolens Midler til Indkjøb af Bøger, til hvilke Skolens Inspecteurer for Skolens Regning skulde indrette Skabe eller Værelser paa Skolen. Beløbet skulde leveres Rectoren, der efter Biskoppens Approbation havde at besørge Bøgernes Indkjøb og Betaling, samt, ligeledes paa Skolens Bekostning, en Fortegnelse over samme. Allerede tidligere under 3die Septbr. 1772 havde Stiftsøvrigheden bevilget, at der af Skolens Midler maatte anvendes et Beløb af 50 Rdl. strax og siden af 10 Rdl. aarligt til Anskaffelse af „en liden apparatus physicus“.

Ved Privilegium af 11te Mai 1586 havde Frederik II. efter Ansøgning givet Helsingør Tilladelse til at indtage „de gamle Løkker og Haver, som vare ruinerede“, til at nyde og bruge Jorden til Agerjord og Sædeland, til Avl og anden Brug, imod at Brugeren skulde svare Jordskyld til Byens Nytte, Fremtarv og Bedste. For at sikre Byens Ret havde Privilegiet tilige bestemt, at den, som ved den af Borgemester og Raad foretagne Deling fik noget af samme Jord, vel imod den nøiagtige Svarelse af sin Jordskyld maatte beholde dette for sig selv, sine Efterkommere og Arvinger, naar disse vare Byens Indbyggere og Borgere, men at han derimod ikke maatte pantsætte, sælge eller paa anden Maade afhænde det til Nogen, som ikke var bosiddende Borger i Helsingør og borgerlig Ret undergivent. Borgermester og Raad skulde have Agt paa, at dette overholdtes. Næsten 100 Aar tidligere, ved Gavebrev af Aaret 1489, havde imidlertid Kong Hans skjenket Borgemester, Raad og Menighed det saakaldte Overdrev omkring Byen, og det var af disse Udtryk tydeligt, at det var Byen som et Hele og ikke de, der ifølge Frederik II.'s fornævnte

Privilegium vare blevne Jord- og Lodseiere, som eiede Overdrevet, skjøndt det, da det i sidstnævnte Privilegium hed, at Indbyggerne havde Ret til med deres Agerland at gaae lige til Skoven, og de endnu ikke havde naaet denne, ofte vel var tvivlsomt, hvad der skulde regnes til Overdrevet, og hvor dette skulde ansees for at begynde. Hvad dette Overdrev nu angik, havde Byen siden Aaret 1760, men hidindtil forgjæves, arbejdet paa at faae det Fælleddskab ophævet, som for dettes Vedkommende bestod mellem Helsingørs By og Kronborg Amt, og saaledes endelig afgjort, hvilke Dele af det der tilkom Byen. Man havde nemlig villet paalægge denne samtlige de hermed og især med Optagelsen af Kort og med den fornødne Indhegning forbundne Omkostninger, og disse havde Byen under sine betrængte Kaar ikke turdet paatage sig. Af denne Sagens Forhaling, af denne Usikkerhed i Eiendomsretten, var Følgen da bleven, at enkelte Jordeiere i Misforstaaelse af de af Regjeringsen givne Bestemmelser om Ophævelsen af Fælleddskabet og Jordernes Udstykning paa de saakaldte Fælledder og Overdrev havde anseet Byens Overdrev som „Rapgods, der skulde tilhøre den første Erobrer“ og uden videre ved Indgrøftning og Indhegning tilegnet sig Stykker af samme. I Løbet af Sommeren 1773 havde saaledes en vis J. G. Wissenberg taget et saa stort Stykke af Overdrevet i Besiddelse, at der i samme kunde saaes omtrent 20 Tdr. Rug, indhegnet det og derefter solgt det til Kjøbmand W. Brown for ikkun 50 Rd. Ved Browns Ansøgning om Approbation paa dette Salg kom Sagen imidlertid for Dagen, og de forvirrede Forhold foranledigede nu vidtløftige Betænkninger og Forhandlinger mellem de forskjellige Autoriteter. Til nogen endelig Afgjørelse kunde det endnu ikke komme. I en Skrivelse til Stiftamtmanden af 2den Juli 1774

lovede Rentekammeret blot, at det, saa snart Sagen mellem Byen og W. Brown var bragt i Orden, vilde føie Anstalter til, at Amtets Lodseiere i Overdrevet traadte i Underhandling med Magistraten om Delingen af det omtvistede Land, saa at Enhver omsider kunde faae den ham tilkommende Part. Den paafølgende 7de Juli beordrede dernæst Stiftamtmanden Magistraten til at sørge for, at det af G. Wissenborg paa egen Haand indtagne og til Brown afhændede Stykke Jord atter blev udlagt og derefter overladt enten ham eller Andre i Leie imod en aarlig Afgift til Byen, dog saaledes at den eventuelle Leier ligesom alle andre Brugere af Overdrevsjorder forpligtedes til strax at fratræde Brugen af Jorden, saa snart Fældesskabet blev hævet, imod fra samme Dag at ophøre med Leiens Betaling. Naar dette skete, vilde det da være at overveie, hvorledes Byens Indvaanere kunde drage det størst mulige Udbytte af deres Deel.

De overhaandtagende Tyverier i de omkring Helsingør liggende kongelige Skove vare paa den Tid en stadig Gjenstand for Forstvæsenets Klager. Forgjæves søgte det at hæmme dem ved at efterspore Skovtyvene og deres Koster i Byen selv, og forgjæves understøttedes det efter Forlangende heri af Byens egen Øvrighed, hvis Understøttelse rigtignok ogsaa, efter Forstmændenes Udtalelser at dømme, synes at have været temmelig lunken. Som et Middel til at faae gjort Ende paa disse Tyverier ved at hæve deres formeentlige Aarsag foreslog Overjægermesteren, Geheimeconferentsraad Gram, Rentekammeret, og dette igjen Magistraten, at oprette et Brændemagasin i Helsingør, hvortil Forstvæsenet vilde levere Brænde fra de nærmest ved Byen liggende Afdrivninger til en Priis af ikkun 15 Mk. Favnen, som Magistraten derpaa kunne besørge udsolgt i mindre Partier. Men

baade Magistraten og de eligerede Borgere, hvis Betænkning herom blev indhentet, fraraadede i Skrivelser af 27de Juni og 12te Juli Oprettelsen af et saadant Magasin. Deels var det nemlig ikke Byens egne Borgere, men især Soldater — hyppigst dog afskedigede, der vare forblevne i Byen — som forøvede Skovtyverier og ved Begyndelsen af Vinterens Komme stjal Brændsel i et saadant Omfang, at ikke engang Byens egne Indhegninger eller Plankeværker vare sikke, deels var det ikke vanskeligt for Byens Fattige at forsyne sig med Brændselsfor nødenheder til en ligesaa billig eller billigere Priis end den, hvortil den af Forstvæsenet foreslaaede med alle Omkostninger vilde beløbe sig. Man kjøbte nemlig i Helsingør jydsk Bøgebræde for 16 à 17 Mk. Favnen og finsk $1\frac{1}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ Alen langt Birkebrænde for 14 Mk. Favnen, og dertil kom, at Byen fra Arilds Tid havde Udviisning af 500 Læs Tørv, hvorved dens Fattige kunde blive billigt forsynede, og endelig at Omegnens Bønder paa Torvet i Almindelighed solgte deres Tørv til 28 à 32 Sk. Læsset.

Den 28de Juli Kl. 8 om Morgenen slog Lynet ned i Spidsen af det høieste Taarn paa Kronborg „som vendte mod Byen“) og tændte, uden at det strax blev bemærket. Først 2 Timer efter brød Luen ud, og Fløien med Kuglen faldt. Ved Kannonkud fra Fæstningen kaldtes Byens Borgere og Brandvæsen til Hjælp, og ved deres Iver og Anstrengelser lykkedes det at faae Ilden slukket til Kl. 5 om Eftermiddagen. De to øverste Afdelinger af Taarnet vare da brændte, men den øvrige Deel af Slottet havde ingen Skade taget.

I en Skrivelse af 13de Septbr. meddeelte Stiftamtman-

---

*) Det nu saakaldte Telegraphtaarn.

den Magistraten Cancelliets Befaling af 3die s. M. at, „da der udi de fra Bogtrykkerierne udgaaende Efterretninger undertiden indføres adskillige Nyheder og andre Ting her fra Staden, som deels ere urigtige og deels af det Slags, som ikke i deslige Efterretninger bør bekjendtgjøres, saa forbydes det dem at indføre noget, som angaaer Hoffet, Staten eller andre Ting Hs. Majestæts Riger og Lande vedkommende, uden hvad som i saa Maade findes indført i de Berlingske Aviser“.

Meget imod Byens Ønske og trods Magistratens og de eligerede Borgeres Modforestillinger havde Helsingør i Sommeren 1774 faaet en forøget Indqvartering af en Eskadron Husarer, bestaaende af 60 Mand foruden Officerer. Jo vanskeligere det blev at tilveibringe det til Mandskab, Heste, Fourage, Sygestue etc. fornødne Rum, desto naturligere var det, at Indqvarteringsbyrden søgtes fordeelt paa saa mange af Byens Eiendomme som muligt, og Fritagelserne for denne Byrde derfor indskrænkede. Ved kongeligt Rescript af 10de Novbr. 1774, der nærmest var foranlediget ved Ansøgninger fra geistlige og civile Embedsmænd, og som Stiftamtmanden under 14de Novbr. meddeelte Præster og Magistrat i Helsingør, bestemtes det derfor, at, da Loven kun fritog privilegerede og kongelige Betjente i Kjøbstæderne, som forøvrigt ingen Næring brugte, for borgerlige Tynger, hvorimod de, naar de havde Eiendomme i Kjøbstæderne, maatte skatte efter disses Taxt, og da Indqvarteringen, som lignedes paa Huse og Gaarde efter Grundtaxten, ikke var en borgerlig personel, men en reel Tynges, der svarede af Eiendommene, saa kunde de for Fremtiden ikke blive fri for at svare Indqvarteringskat af deres iboende Gaarde, Huse og Grunde, naar de ikke havde speciel kongelig Bevilling. Kun de

til visse geistlige Embeder henlagte Residentser og andre publique Bygninger maatte anses for fritagne herfor.

De ringe Kaar, som vistnok vare de Fleste af Indvaanernes Lod, Trykket af Skatterne og de hermed følgende ved Militairmagts Hjelp gjennemførte Udpantninger havde den til alle Tider sædvanlige Følge, at mange blandt Borgerne tilagde de Styrende Skylden og bebreidede saavel Magistraten som de eligerede Borgere, at de enten ligefrem tilsidesatte eller i al Fald ikke noksom varetog Byens Tarv. Den længe gjærende Misfornøielse havde skaffet sig Udbrud, og en af en Mængde Borgere underskreven Klage over Byens Bestyrelse var allerede d. 21de Mai 1771 bleven indgiven baade til Kongen og til Arveprindsen, uden dog, som det synes, dengang at være bleven paaagtet. Da indgaves under 9de August 1774 en ny, denne Gang dog af færre Borgere underskreven, Klage, og Stiftamtmanden afæskede nu Magistraten dens Erklæring. Magistraten beskyldtes for, at den ikke tog tilstrækkeligt Hensyn til de fattige Borgere, at den i Kongens Navn og uden tvingende Grund havde paalagt Byen den saakaldte Ellevemarksskat, at den for at inddrive denne uden Barmhjertighed udpantede Borgerne for det Allernødvendigste (t. Ex. Sengeklæderne til at ligge paa, Gryden til at koge i), at den angav urigtige Grunde til Byens Gjeld og foregav, at denne Gjeld var større, end den virkelig var, at den paa Borgernes Bekostning og til stor Udgift for disse havde opreist Æreporte og ladet hente Kanoner fra Frederiksværk for at fejre Kongens Nærværelse i Helsingør i Aaret 1766, og endelig for, at den, naar Borgerne klagede, henviste dem til de eligerede Borgere, der kun vare „Magistratens Støtter“, og hos hvem de bleve modtagne med Latter og Spot.

Efter Opfordring af de eligerede Borgere lod Magistraten, førend den afgav sin Erklæring til Stiftamtmanden, samtlige Klagere efterhaanden opkalde paa Raadstuen for der nærmere at udtale sig om og begrunde deres Klager, og det viste sig da, at de Fleste af Underskriverne ikke engang havde vidst, end sige læst, hvad det var, de havde underskrevet, men ligefrem ved urigtige Foregivender — især om at de ved at underskrive vilde kunne erholde Nedsættelse i deres Skatter — vare blevne bevægede til at sætte deres Navne under et Dokument, som indeholdt noget ganske Andet, end hvad der var blevet dem sagt. Men denne Opkalden paa Raadstuen havde atter kun til Følge, at Lederne for Oppositionen nu indgave en Klage under 7de Octbr. over, at Magistraten og de 16 Mænd uberettigede havde holdt Forhør over dem, gjort dem „vrangte Qvæstioner“ og derefter ladet protocollere, hvad dem selv godt syntes. Ogsaa denne Klage sendtes af Stiftamtmanden til Magistraten og af denne til de eligerede Borgere, og Sagen trak ved alt dette saaledes ud, at Magistratens endelige Erklæring først i det følgende Aar — under 5te Januar — kunde blive indsendt til Stiftamtmanden. Heri gennemgik den til sit og de eligerede Borgeres Forsvar*) Punct for Punct de imod dem reiste Klager og beviste disses fuldstændige Ubegrundethed. Den erindrede saaledes bl. A. om Elleve-

---

*) I disses under 29de Novbr. til Magistraten indsendte og dennes Erklæring vedlagte saakaldte Demonstration hedder det blandt Andet: „Vi vil ikke rose os af hvad som er vor Skyldighed, troe dog at have fortjent det Vidnesbyrd i alle Tilfælde at have søgt Byens og Borgerskabets Nytte og Bedste, men om vore Bestræbelser ei altid efter Ønske haver gelinget, kan ei lægges os til Last, naar vi efter Mulighed have opfyldt vore Pligter. Det er os derfor høist sensibelt, at vi for al vor havende Møye og Omsorg for vore Medborgere skal have saadan Belønning, som disse oprørske Klagere forlanger og tiltænker os, men vi

marksskattens bekjendte Historie — Modstanden mod denne, meente den iøvrigt, skrev sig fra Toldkammerembedsmændenes tidligere (v. Pag. 24) omtalte Opposition —, den gjennemgik atter Oprindelsen til Byens nu til 1500 Rdl. nedbragte Gjeld, oplyste om, at af de i Klagen omtalte 3 Æreporte havde de 2 været opførte af Private (Spæth og Plum) og kun den 3die af Magistraten, der hertil havde benyttet en gammel fra Chr. VI's Tid, at Kanonerne vare laante Byen gratis af Generalkrigscommissair Hansen og Krudtet til Saluteringen skjenket af samme Mand etc. etc.

Den kongelige Resolution kom først d. 15de April, communiceredes igjennem Cancelliet Stiftamtmanden og sendtes af denne under s. D. til Magistraten, som endelig i Overværelse af de eligerede Borgere bekjendtgjorte den for de d. 20de April paa Raadstuen opkaldte Klagere. Resolutionen lød: „At paa disse Klageposter er mig ei at reflectere“, og dermed endte en Strid, som i lang Tid havde sat Helsingørs Indvaanere i en ikke ringe Bevægelse.

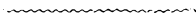
haabe, at naar deres skammelige og usandfærdige Paasagn imod Magistraten og os ved Undersøgning befindes at være falske og ugrundede, da over dem at erholde saadan Satisfaction, som saadan slet Gjerning meriterer, da vi derefter gjerne med Fornøjelse frasiger os vores Forretning som Byens Formænd, da samme ei alene med utallige Chicaner, men endog med betydelige Depenser er geleidet og sammenbundet“.

Som Hovederne for „de Misfornøyeses Trop“ nævnes senere i samme Demonstration: Møller A. Jacobsen, Spækkhøker M. Olsen, Slagter N. Larsen, Værtshuusmændene J. Svendsen og B. Larsen, Bøddker J. Jørgensen og endelig som Formand og Anfører „den in Juridicis saa grundig funderede Polihistor, de Øvriges Achitophel og Juris Consultus, Færgemand Hans Buck“.

SKOLEEFTERRETNINGER.

AFGANGSEXAMEN 1869.

Den skriftlige Deel af Prøven afholdtes fra den 22de til den 26de Juni, og den mundtlige den 1ste og 2den Juli. Hr. Professor von Mehren overværede Prøven som Examenscommissair, og med ham og Skolens egne Lærere deeltog efter Indbydelse i Bedømmelsen d'Hrr. Capitain Engelhardt i Mathematik og Naturlære og Overlæge Müller i Naturhistorie.

De af Underviisningsministeriet givne skriftlige Opgaver vare følgende:

I Dansk:

1. Bunden Opgave:

Dronning Margrethe af Danmark.

2. Fri Opgave:

Myren og Myretuen som Billede af menneskelig Virksomhed og menneskeligt Liv.

I Tydsk:

Antallet af de ved St. Bernhardshundene reddede Mennesker er stort og bliver samvittighedsfuldt optegnet i Hospitiets Annaler. Den berømteste Hund af denne Race var Barry, det utrættelige, virksomme og troe Dyr, som reddede over 40 Menneskers Liv. Dens Iver var overordentlig. Var der mindste Udsigt¹⁾ til Sneestorm²⁾ og Taage, holdt Intet den mere tilbage i Klosteret. Rastløs søgende og gjøende³⁾, gennemforskede den altid de farligste Egne. Dens elskværdigste Bedrift i dens tolvaarige Tjeneste fortæles saaledes:

Den fandt engang i en Isgrotte et halvstivfrossent⁴⁾, vildfarende⁵⁾ Barn, som allerede var bukket under for den dødbringende Søvn. Strax slikkede⁶⁾ og varmede den det med Tungen, indtil det vaagnede op, og vidste derpaa ved Kjærtegn⁷⁾ at bevæge det til, at det satte sig op paa dens Ryg og holdt fast ved dens Hals. Saaledes kom den med sin Byrde triumpherende tilbage til Klosteret.

1) at være Udsigt til, sich künden. 2) Schneegestüber. 3) at gjøe, bellen. 4) halberstarret. 5) verirrt. 6) lecken. 7) Liebkosung.

I Engelsk:

Den væsentligste Aarsag, som gjorde Sammensmeltningen¹⁾ af de forskjellige Elementer i Samfundet saa ufuldkommen, var den overordentlige Vanskelighed, som vore Forfædre forefandt i at komme fra et Sted til et andet. Af alle Opfindelser, med Undtagelse alene af Alphabetet og Bogtrykkerpressen²⁾, have de, som forkortede Afstandene, mest bidraget til vor Slægts Civilisation. Enhver Forbedring af Befordringsmidler³⁾ er en Velgjerning⁴⁾ for Menneskeheden i moralsk, intellectuel og materiel Henseende; den letter ikke alene Udvexlingen⁵⁾ af de forskjellige Natur- og Kunstfrembringelser, men stræber ogsaa at fjerne alle nationale og provincielle Fordomme⁶⁾ og at sammenknytte alle Grene af den store menneskelige Familie. I det 17de Aarhundrede vare Beboerne af London, med Hensyn til ethvert practisk Formaal, længere borte fra Reading end de nu ere fra Edinborg og længere fra Edinborg end de nu ere fra Wien.

1) fusion. 2) the printing press. 3) means of locomotion. 4) at være en Velgjerning, to benefit. 5) interchange. 6) antipathies.

I Geometri:

1. Siden af en ligesidet Trekant er givet = 2' 8" 7"
Decimalmaal. Hvad er dens Indhold?
2. En Cirkel har samme Omkreds som denne Trekant.
Hvad er Cirkelens Indhold?
3. Hvad er Forholdet imellem Cirkelens og Trekantens
Indhold?
4. Kan det sidste Spørgsmaal besvares uden at kjende
Siden?

I Arithmetik:

Værdien af

$$\sqrt{\frac{x^2 + 6x - 4}{x + 13} - \frac{x^2 + 5x + 3}{x + 12}}$$

beregnes for $x = 10,273$, idet Man først undersøger,
om Udtrykket kan bringes til en for logaritmisk Reg-
ning beqvemmere Form.

I Regning:

En Mand kjøber 235 Tdr. Hvede à 7 Rd. 24 Sk.
med $1\frac{1}{2}$ pCt. Omkostninger, og 427 Tdr. Rug à 5 Rd.
28 Sk. med $2\frac{1}{3}$ pCt. Omkostninger. Ved Salget vinder
han $14\frac{2}{7}$ pCt. Hvor Meget faacr han for det Hele?

I Geometrisk Tegning:

En Trekant, hvis Sider ere ulige store, forvandles
til en ligesidet.

Udfaldet af Prøven, som de 3 Disciple, der underkastede sig den, samtlige „bestode“, sees af følgende Schema:

H. H. Andersen . . .	S.	S.	S.	Dansk.
P. T. Meyer	S.	S.	S.	Tydsck.
C. A. Svedstrup . . .	mg.	mg.	mg.	Engelsk.
	mg.	mg.	mg.	Fransk.
	S.	S.	mg.	Historie.
	S.	S.	S.	Geographi.
	ug.	mg.	lg.	Geometri.
	ug.	mg.	lg.	Arithmetik.
	ug.	mg.	S.	Naturlære.
	S.	S.	S.	Naturhistorie.
	ug.	S.	mg.	Skrivning og Tegning
	75	63	47	Points.

SKOLENS DISCIPLE.

Ved forrige Skoleaars Slutning var Disciplenes Antal 64. Den 23de August optoges 15, og Skolen havde saaledes ved indeværende Skoleaars Begyndelse 79 Disciple. I Løbet af Aaret udtraadte 6, af hvilke 1 blev antagen som Elev paa Officeresskolen, 1 gik til Landvæsenet og 2 til Handelen — disse 4 alle efter Confirmationen —, 1 forlod Skolen paa Grund af Forældrenes Bortreise og 1 paa Grund af Sygelighed. Paa samme Tid indmeldtes 5, saa at Skolens Elevantal nu (i Juni) er 78.

Deres Navne (Fædrenes ere tilføiede i Parenthes og kun for de nye Disciple ere Fornavnene fuldstændig angivne) ere følgende:

Sjette Klasse.

(Gjennemsnitsalder ved Aarets Udgang: 15½ Aar.)

A. *N. Jørgensen* (Gaardeier *Jeppesen*).

O. P. H. Poulsen (Bogbinder *Poulsen*).

V. Love (Brandmajor og Skibsbygmester *Love*).

Disse 3 ville iaar underkaste sig Skolens Afgangsexamen.

B.**H. C. Tauson* (Kjøbmand *Tauson*).

O. G. Tauson (Brøder til Fornærnte).

T. Rohde (Premierlieutenant og Garvermester *Rohde*).

E. F. V. Johannsen (Capitain *Johannsen*).

C. J. Grosmann (Bundtmager *Grosmann*).

S. Madsen (Inspecteur *Madsen*).

**A. V. Mehren* (Consul *J. v. Mehren*).

J. H. Haste (Grosserer *Haste*).

H. Krogh (Kammerjunker og Skovrider *Krogh*).

Femte Klasse.

(Gjennemsnittsalder: 14 $\frac{1}{4}$ Aar.)

- F. A. Hansen* (Lods *Hansen*).
J. A. R. F. T. Ellinger (Stabshornist *Ellinger*).
V. L. Johannsen (Broder til Nr. 4 i VI. B.).
P. T. Dreyer (Assistent *Dreyer*).
P. R. Dreyer (Consul *L. Dreyer*).
J. H. V. Brammer (Kjøbmand *Brammer*).
H. B. Wright (Kjøbmand *M. Wright*).
G. S. J. Riisberg (Capitain og Smedemester *Riisberg*).
J. D. Tvede (Fabrikant *Tvede*).
V. Wright (Broder til Nr. 7).
C. V. V. L. Lassen (Rector *Lassen*).
A. C. H. L. H. Wiegand (Gasværksbestyrer *Wiegand*).

Fjerde Klasse.

(Gjennemsnittsalder: 13 $\frac{1}{2}$ Aar.)

- A. V. Olsen* (Lods *Olsen*).
A. J. C. Wolstrup (Toldcontrolleur *Wolstrup*).
V. F. A. Mentz (Proprietair *Mentz*).
 * *P. M. S. Galschiøt* (Doctor *Galschiøt*).
S. C. Stilling (Kjøbmand *Stilling*).
C. O. Dreyer (Broder til Nr. 4 i V.).
C. G. W. Schmidt (Oversergeant *Schmidt*).
F. C. Mehren (Broder til Nr. 7 i VI. B.).
H. S. P. Madsen (Restaurateur *Madsen*).
J. M. C. Høyrup (Kjøbmand *Høyrup*).
C. Backe (Færgemand *Backe*).
L. K. C. Christensen (Proprietair *Christensen*).
H. T. Christensen (Restaurateur *Christensen*).

Tredie Klasse.

(Gjennemsnitsalder: 12 $\frac{1}{4}$ Aar.)

- H. O. G. Ellinger* (Broder til Nr. 2 i V.).
A. F. J. Mehren (Broder til Nr. 7 i VI. b.).
James Mullens Knox (Procurator *Knox*).
 * *C. O. G. Åhman* (Kjøbmand *Åhman*).
M. Rasmusen (Kjøbmand *Rasmusen*).
Herman Adolf Recke (Capitain v. d. *Recke*).
T. L. E. Hansen (Kjøbmand *Hansen*).
John William Sørup (Kjøbmand *Sørup*).
Hans Louis Svendsen (Kjøbmand *V. Svendsen*).
V. F. J. Engelhardt (Capitain *Engelhardt*).
A. Wright (Broder til Nr. 7 i V.).
P. A. Mehren (Kjøbmand *E. v. Mehren*).
O. Love (Broder til Nr. 3 i VI. a.).
J. W. Rasmussen (Kjøbmand *P. Rasmussen*).
J. P. Petersen (Møller *Andersen* i Haagendrup).
J. C. Wulff (Bagermester *Wulff*).

Anden Klasse.

(Gjennemsnitsalder: 11 Aar.)

- H. Rohde* (Broder til Nr. 3 i VI. b.).
 * *G. C. L. Garrigues* (afdøde Kjøbmand *Garrigues*).
O. A. P. Lassen (Conditor *Lassen*).
Frederik Vilhelm Sophus Reiffenstein (Kjøbmand
Reiffenstein).
Otto Gulbrandsen (Kjøbmand *Gulbrandsen*).
Otto Louis Grosmann (Broder til Nr. 5 i VI. b.).
S. V. Marstrand (afdøde Fabrikant *Marstrand*).
J. F. Stricker (Capitain og Kjøbmand *Stricker*).

- L. U. Ketner* (Uhrmager *Ketner*).
S. O. Blomsterberg (afd. Slagtermester *Blomsterberg*).
S. O. E. Christensen (Broder til Nr. 13 i IV.).
J. C. G. P. Brammer (Broder til Nr. 6 i V.).
Ferdinand Godske Schiern (Proprietair *Schiern*).
J. F. Mehren (Broder til Nr. 7 i VI. B.).
Ernst Jacob Scheibel (Propr. *Scheibel* til Borupgaard).

Förste Klasse.

(Gjennemsnitsalder: $9\frac{3}{4}$ Aar.)

- Harald Julius Gulbrandsen* (Broder til Nr. 5 i II.).
Carl Emil Frederik Holm (Capitain *Holm*).
Peter Petersen (Pleiefader: Oversergeant *Møller*).
Arne Johannes Lassen (Broder til Nr. 11 i V.).
O. T. Johannsen (Broder til Nr. 4 i VI. B.).
Johannes Peter Schmauch Hansen (Broder til Nr. 7 i III.).
Ditlev Møller (Procurator *Møller*).
Charles Gustav Rudolph Ellinger (Broder til Nr. 2 i V.).
Hans Willumsen (Uhrmager *Willumsen*).
Charles Willumsen (Broder til Fornævnte).

De med * betegnede Disciple have været holdte i Skolen ved Understøttelse af „den borgerlige Forening til Real-kundskabers Udbredelse“.

DEN UGENTLIGE TIMEFORDELING.

Klasse	I.	II.	III.	IV.	V.	VI. A-B.
Religion	3	2	2	2	2	
Historie	2	2	2	2	2	3-3.
Geographi	2	2	2	2	2	2-2.
Dansk	6	5	4	3	3	3-3.
Tydisk	5	4	4	3	3	3-3.
Engelsk	"	4	3	3	3	3-3.
Fransk	"	"	4	4	3	3-3.
Regning	6	5	4	3	2	1-1.
Arithmetik	"	"	"	"	3	2-2.
Geometri og geom.Tegning	"	"	"	4	4	4-4.
Naturhistorie	2	2	2	2	2	2-2.
Physik og Chemi	"	"	"	"	"	4-4.
Skrivning	4	4	3	2	2	1-1.
Tegning	2	2	2	2	1	1-1.
Sang	2	2	2	2	2	2-2.
Gymnastik	2	2	2	2	2	2-2.
	36	36	36	36	36	36

SKOLENS LÆRERE.

Skolens Lærerbesætning og Fagfordeling ere forblevne uforandrede og have altsaa været følgende:

- Rector: Historie i samtlige Klasser, Geographi i IV., V., VI.
- Hr. C. Franck: Religion i I., II., Geographi i I., II., III., Regning i samtlige Klasser.
- Translateur og Sproglærer Jørgensen: Engelsk i hele Skolen, Tydsk i I., II., III.
  - Cand. phil. Kiær: Dansk i hele Skolen, Religion i IV., V.
  - Cand. polyt. Mønrad: Mathematik, Naturlære og Naturhistorie i hele Skolen (har tillige Inspectionen paa Skolen).
  - Cand. phil. Müller: Fransk i hele Skolen, Tydsk i IV., V., VI.
  - Maler Damm: Tegning i samtlige Klasser.
  - Premierlieutenant Larssen: Skrivning og Gymnastik.
  - Musiklærer Wilhelmi: Sang.
-

De i Skoleaaret gennemgaaede Pensa ere følgende:

Dansk.

- VI. Oehlenschlägers „Nordens Guder“ og flere Partier af nyere danske Forfattere ere læste, hvortil er knyttet en kort Udsigt over den danske Literatur. Klassen har desuden lært et kort Omrids af den nordiske Gudelære. En Stil (Opgaver af blandet Indhold) er skreven om Ugen.
- V. Holst's danske Læsebog er tilligemed Fortællinger af Blicher benyttet til Oplæsning. Bojesen's Grammatik er mundtligt repeteret og indøvet ved Analysen. Vers ere lærte udenad efter Holst's „Smaadigte“. En Stil (af historisk eller beskrivende Indhold) er skreven om Ugen.
- IV. Holst's danske Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Bojesen's Grammatik er gennemgaaet, repeteret og indøvet. En Stil (af let historisk Indhold eller Gjengivelse af et foreløst Stykke) er skreven om Ugen.
- III. Holst's Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Bojesen's Grammatik indtil „Forskjellige Arter af Sætninger“ ere Hovedstykkerne gennemgaaede og indøvede. Vers ere lærte udenad efter Holst's „Smaadigte“. En Stil (Gjengivelse af en lille Fortælling) er skreven om Ugen.
- II. Borgen's og Rung's „Danske Læsebog“, 2det Cursus, er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Bojesen's Grammatik ere Verberne og Pronominerne gennemgaaede. Vers ere lærte udenad efter Holst's

„Smaadigte“. En Stil er skreven om Ugen efter Dictat.

- I. Borgen's og Rung's „Danske Læsebog“, 2det Cursus, er benyttet til Stavning, Oplæsning og Gjenfortælling af det Læste. Taledelene ere indøvede. Af Holst's „Smaadigte“ ere nogle lærte udenad. To Stile ere skrevne om Ugen efter Dictat.

Tydsk.

- VI. Hjort's tyske Læsebog Pag. 194—271 og Schillers „Marie Stuart“. M. Funck's tyske Syntaxis. Af Lorentzen's tyske Stiløvelser ere omtrent 40 Sider oversatte mundtligt, og en Stil er skreven om Ugen.
- V. Af Hjorts Læsebog er læst Pag. 88—146. Efter Simonsen's tyske Grammatik er læst hele Formlæren. I hver Uge er skreven en Stil efter Jürs' og Rung's Materialier.
- IV. Af Hjort's Læsebog er læst Pag. 74—122. Efter Simonsen's Grammatik er læst Alt om Pronominerne, Adjectiverne og Verberne, og af Jür's og Rung's Materialier ere i 1 Time om Ugen adskillige Stykker omkring i Bogen oversatte dels mundtligt og dels skriftligt.
- III. Af Hjort's Læsebog er læst Pag. 20—76 og af Formlæren er læst Adjectivernes og Substantivernes Declination, Pronominerne, Talordene og Verberne. Hveranden Uge er en Time bleven anvendt til Dictat, og hveranden en til mundtlig Stiløvelse.
- II. Af Hallager's Læsebog er læst Pag. 90—166. Af Grammatiken er lært Artiklen, Propositionerne, Hjæl-

peverbernes og det regelmæssige Verbums Conjugation.

- I. Af Hallager's Læsebog er læst Pag. 1—90 samt nogle af Digtene, hvoraf enkelte ere lærte udenad. Glosserne ere lærte udenad, og ved Substantiverne Kjønnene tilligemed Glosen.

Engelsk.

- VI.A. har læst „Udvalg af engelske Forfatteres Skrifter til Brug i Skolernes øverste Klasser“ af Listov, 1ste og 2det Hefte, og VI.B. „Engelske Læsestykker“ af Listov, 2den Afdeling, fra Pag. 103 og ud. Hele Mariboe's Grammatik er bleven repeteret, og en Stil er skreven om Ugen.
- V. Af „Udvalg af engelske Forfatteres Skrifter til Brug i Skolernes øverste Klasser“ af Listov er læst første Hefte og desuden hele Mariboe's Grammatik. Hver Uge er en Time bleven anvendt til afvekslende skriftlig og mundtlig Oversættelse efter Listov's Stiløvelser, 2den Afdeling.
- IV. Af 1ste Afdeling af Listov's „Engelske Læsestykker og Stiløvelser“ er læst Pag. 1—66 og af Mariboe's Grammatik Formlæren, og hver Uge er en Stil skreven efter Dictat eller efter Listov's Stiløvelser, 1. Afdeling.
- III. Af Listov's „Ledetraad til Brug ved den første Underviisning i Engelsk“ er læst 2den Afdeling, af Mariboe's Grammatik Formlæren undtagen de uregelmæssige Verber.
- II. Listov's Elementarbog er læst heelt, og Hjelpeverbernes og det regelmæssige Verbums Conjugation gennemgaaet mundtligt.

Fransk.

- IV. Hele Klassen har læst Borring's „Album littéraire“, Pag. 52—60, 77—84, 122—200, 207—223 og 254—290. Efter Abrahams's Grammatik er læst Syntaxis. En Stil er i Regelen skreven hver anden Uge.
- V. Af Lassens franske Læsebog er læst Pag. 202—252. Efter Abrahams's Grammatik er læst hele Formlæren, og deels mundtligt deels skriftligt ere Stykker oversatte af 1ste Afdeling af Borring's Stiløvelser.
- IV. Af Lassens franske Læsebog er læst Pag. 1—56. Kjønnet, Tallet, Adjectivernes Comparation, Talordene, Pronominerne og Verberne (de regelmæssige og uregelmæssige) ere lærte efter Abrahams's Grammatik. Mundtligt ere oversatte Stykkerne 25—53 efter Borring's Stiløvelser.
- III. Hele Lassens franske Læsebog for Begyndere er gennemgaaet. I Grammatik er lært Hjelpeverbernes og de regelmæssige Verbers Conjugation. Af Borring's Stiløvelser ere mundtligt oversatte Stykkerne 1—25.

Religion.

- V. Af Luthers Catechismus ved Balslev er læst forfra til § 110 og af Assens's større Bibelhistorie fra Pag. 153 og ud. Psalmer ere lærte udenad.
- IV. Luthers Catechismus ved Balslev, § 55 til § 105. Af Assens's Bibelhistorie er læst det nye Testamente forfra til Pag. 172. Psalmer ere lærte udenad.
- III. Luthers Catechismus ved Balslev, forfra til § 77. Af Assens's Bibelhistorie er læst det gamle Testaments 5 første Afsnit. Psalmer ere lærte udenad.

- II. Luthers Catechismus ved Balslev, første Hovedstykke. Af Balslev's Bibelhistorie er læst det nye Testamente, Apostelhistorien og den kortfattede Kirkehistorie. 8 Psalmer ere lærte udenad.
- I. Af Balslev's Bibelhistorie er læst det gamle Testamente og desuden hele Luthers lille Catechismus. 8 Psalmer ere lærte udenad.

Historie.

- VI. Den nyere Historie fra 1789 efter Bohr's mindre Lærebog, og Danmarks Historie efter Allens mindre Haandbog. Øverste Afdeling har desuden repeteret alt det tidligere Læste.
- V. Den nyere Historie fra Reformationen til 1789 efter Bohr's mindre Lærebog.
- IV. Middelalderens Historie efter samme Lærebog.
- III. Oldtidens Historie efter samme Lærebog.
- II. Middelalderens og den nyere Tids Historie efter Ingerslev's fragmentariske Historie.
- I. Oldtidens Historie efter samme Lærebog.

Geographi.

- VI. Hele Geographien er bleven repeteret efter Rimestad's mindre Lærebog.
- V. Sydeuropa, Danmark og Schweiz, tilligemed Indledningen til Geographien, efter samme Lærebog.
- IV. Nord- og Vesteuropa, den spanske og italienske Halvø efter samme Lærebog.
- III. De 4 fremmede Verdensdele efter samme Lærebog.

- II. Asien og Afrika efter samme Lærebog.
- I. Europa efter Rimestads lille Geographi.

Mathematik.

- VI.A. Hele Steen's Geometri. Steen's elementaire Arithmetik og Algebra.
- B. Steen's Geometri fra § 138 til § 177. Steen's elementaire Algebra til Ligningers Opløsning.
- V. Steen's Geometri til § 138 og hele Steen's elementaire Arithmetik.
- IV. Steen's elementaire Arithmetik er læst til § 4. VI. og V. have i Gjennemsnit havt 3—5 skriftlige Opgaver at besvare om Ugen, dels i Hjemmet, dels paa Skolen. I samtlige 3 Klasser er hele Simesen's geometriske Tegnelære gennemgaaet i de geometriske Tegn timer, og VI.A. har tillige tegnet de fleste af de i Johnson's Lærebog givne Opgaver i Projections-tegningen.

Regning:

- VI. Omvendt og sammensat Reguladetri, Procent-, Delings- og Rentesregning. Ældste Afdeling har tillige stadig havt Øvelser i Logarithmers Anvendelse ved Rentesregning o. s. v. samt lidt Vexelregning.
- V. Reguladetri i hele Tal og Brøk, omvendt og sammensat Reguladetri samt Procent-, Rentes- og Vexelregning.
- IV. Reguladetri i hele Tal og Brøk, omvendt og sammensat Reguladetri samt lidt Vexelregning.
- III. Brøkgregning og lettere Reguladetrykker.

- II. Af C. Hansen's Regnebog er gennemgaaet 1ste og Begyndelsen af 2den Deel. Klassen har tillige gennemgaaet Slutningen af Femmer's Hovedregningsopgaver i hele Tal.
- I. Af C. Hansen's Regnebog er gennemgaaet 1ste Deel, og i Hovedregning af Femmer's Opgaver de 4 Regningsarter i hele, ubenævnte og benævnte Tal.

Naturlære.

- VI. Øverste Afdeling har læst og repeteret hele Physiken efter Holten's Lærebog, med Undtagelse af Lyslæren og enkelte Stykker. Anden Afdeling har efter samme Lærebog læst og repeteret fra Pag. 232 og ud. Øverste Afdeling har efter Hoyer's Lærebog læst og repeteret hele Chemien, anden Afdeling Metallerne.

Naturhistorie.

- VI. Begge Afdelinger have repeteret Planterigets Naturhistorie efter Vaupell's Lærebog, og øverste Afdeling har læst Bløddyrene efter Lütken's lille Lærebog.
- V. Hvirvel-, Led- og Bløddyrene efter Lütken's lille Lærebog.
- IV. Planterigets Naturhistorie efter Vaupell's Lærebog, fra de blomsterbærende Planter og ud.
- III. Planteriget efter Vaupell's Lærebog, til 10de Capitel.
- II. Hvirveldyrene efter Lütken's lille Lærebog.
- I. Pattedyrene, dels efter Lütken's lille Lærebog, dels efter mundtligt Foredrag.

Følgende Bøger ere bestemte til at bruges i det kommende Skoleaar i de forskjellige Klasser:

- VI. Holst's prosaiske og poetiske Læsebog. Thortsen's Litteraturhistorie. Bojesen's danske Grammatik. Hjort's tydske Læsebog. Simonsen's tydske Formlære. Kortfattet tydsk Syntaxis af M. Funch. Lorentzen's tydske Stiløvelser. Udvalg af engelske Forfatteres Skrifter til Brug i Skolernes øverste Klasser af Listov, 2det Hefte. Engelske Stiløvelser af Listov, 2den Afdeling. Mariboe: Engelsk Formlære. Album littéraire, Kjøbenhavn. Borring's franske Stiløvelser. Bohr's mindre Lærebog i Verdenshistorien. Allen's Lærebog i Danmarks Historie. Rimestad's mindre Geographi. Steen's Geometri. Steen's elementaire Algebra. C. Hansens Regnebog for Seminarier og høiere Realskoler. Holten's Physik (2den Udgave). La Landes Logarithmetabeller. Hoyer's Chemi. Vaupell's Plante- rigets Naturhistorie. Lütken's Zoologi (den lille).
- V. Holst's prosaiske Læsebog. Bojesen's danske Grammatik. Hjort's tydske Læsebog. Simonsen's tydske Formlære. Kortfattet tydsk Syntaxis af M. Funch. Jürs's og Rung's Materialier til Brug ved mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk til Tydsk, Kjøbenhavn 1863. Udvalg af engelske Forfatteres Skrifter til Brug i Skolernes øverste Klasser af Listov, Kjøbenhavn 1868, 1ste Hefte. Engelske Stiløvelser af Listov, 2den Afdeling. Mariboe: Engelsk Formlære. Lassen: Fransk Læsebog i to parallele Afdelinger. Borrings Stiløvelser. Assens's større Bibelhistorie. Bohrs mindre Lærebog i Verdenshistorien, 2den Af-

deling. Rimestads mindre Geographi. Steens Geometri. Steens elementaire Arithmetik. C. Hansens Regnebog for Seminarier og høiere Realskoler. Vaupells Planterigets Naturhistorie, udgiven af Grønlund. Lützens Zoologi (den lille).

IV. Holst's prosaiske Læsebog. Bojesens danske Grammatik. Hjorts tyske Læsebog. Jürs og Rungs Materialier til Brug ved mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk til Tydsk, Kjøbenhavn 1863. Engelske Læsestykker og Stiløvelser af Listov, 1ste Afdeling. Mariboe: Engelsk Formlære, Kjøbenhavn 1851. Lassen: Fransk Læsebog i to parallelle Afdelinger. Borrings Stiløvelser. Assens's større Bibelhistorie. Bohrs mindre Lærebog i Verdenshistorien, 1ste Afdeling. Rimestads mindre Geographi. Vaupell: Planterigets Naturhistorie, udg. af Grønlund. Steens elementaire Arithmetik. C. Hansens Hoved- og Tavle-regningsopgaver, 3die Deel.

III. Holst's prosaiske Læsebog. Holst's Smaadigte til Udenadslæsning. Bojesens danske Grammatik. Hjorts tyske Læsebog. Simonsens tyske Formlære. Jürs og Rungs Materialier til Brug ved mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk til Tydsk, Kjøbenhavn 1863. Ledetraad til Brug ved den første Underviisning i Engelsk af Listov, 2den Afdeling. Mariboe: Engelsk Formlære, Kjøbenhavn 1851. Lassen: Fransk Læsebog for Begyndere. Borrings Stiløvelser. Assens større Bibelhistorie. Bohrs mindre Lærebog i Verdenshistorien, 1ste Afdeling. Rimestads mindre Geographi. Vaupells Planterigets Naturhistorie (ny Ud-

gave 1866 ved Grønlund). C. Hansens Hoved- og Tavleregningsopgaver, 3die Deel.

- II. Dansk Læsebog af Borgen og Rung, 2det Cursus. Holst's Smaadigte til Udenadslæsning. Hallagers tyske Læsebog. J. Listov: Engelsk Elementarbog. Mariboës engelske Sproglære. Balslevs Bibelhistorie. Ingerslevs fragm. Historie. Rimestads mindre Geographi, Kjøbenhavn 1869. Lützens Zoologi (den lille). C. Hansens Tavleregningsopgaver, 2den Deel. Femmers Hovedregningsopgaver, 2den Deel.
- I. Dansk Læsebog af Borgen og Rung, 2det Cursus. Holst's Smaadigte til Udenadslæsning. Hallagers tyske Læsebog. Balslevs Bibelhistorie. Ingerslevs fragm. Historie. Rimestads lille Geographi. Lützens Zoologi (den lille). C. Hansens Regnebog, 1ste Deel. Femmers Opgaver i Hovedregning, 1ste Deel.

ANM.: Enhver Discipel maa være i Besiddelse af en Tavle og de fornødne Skrive- og Tegnebøger til Brug paa Skolen, samt et Atlas til Brug i Hjemmet, og Disciplene i de 3 øverste Klasser tillige af et Tegnebestik, en Trekant af Træ og en kort Trælineal.

DE OFFENTLIGE PRØVER

afholdes i Aar saaledes:

Afgangsexmen:

Skriftlig: Torsdag den 23de Juni: Kl. 8: Dansk Stil (bunden Opgave), Kl. 4: Regning. Løvedag den 25de: Kl. 8: Arithmetik, Kl. 4: Tydsk Stil. Mandag den 27de: Kl. 8: Dansk Stil (fri Opgave), Kl. 4: Geometrisk Tegning. Tirsdag den 28de: Kl. 8: Geometri, Kl. 4: Engelsk Stil.

Mundtlig: Mandag den 4de Juli:
 Kl. 10: Matematik.
 Kl. 12½: Tydsk.
 Kl. 2: Naturhistorie.
 Kl. 5: Engelsk.

Tirsdag den 5te Juli:
 Kl. 8: Historie og Geographi.
 Kl. 10: Fransk.
 Kl. 12: Naturlære.

Den almindelige Examen:

Løverdag den 16de Juli:

- Kl. 8: VI. Geometri. V. Dansk. IV. Fransk. III. Regning. I. Historie.
- Kl. 10: V. Historie. IV. Religion. III. Tydsk. II. Regning. I. Naturhistorie.
- Kl. 12: VI. Historie. V. Religion. IV. Tydsk. III. Geographi. II. Naturhistorie.

Mandag den 18de:

- Kl. 8: VI. Tydsk. V. Engelsk. IV. Naturhistorie. III. Historie. II. Religion.
- Kl. 10: V. Naturhistorie. IV. Dansk. III. Engelsk. II. Historie. I. Religion.
- Kl. 12: VI. Naturlære. Yngste Afdeling: Gymnastik.

Tirsdag den 19de:

- Kl. 8: VI. Engelsk. V. Geometri. IV. Historie. III. Fransk. I. Dansk.
- Kl. 10: VI. Geographi. V. Tydsk. IV. Arithmetik. III. Dansk. II. Geographi.
- Kl. 12: Ældste Afdeling: Gymnastik. II. Tydsk. I. Geographi.

Onsdag den 20de:

- Kl. 8: VI. Dansk. V. Geographi. IV. Regning. III. Naturhistorie. I. Tydsk.
- Kl. 10: VI. Fransk. V. Arithmetik. IV. Geographi. III. Religion. II. Engelsk.
- Kl. 12: VI. Arithmetik. V. Fransk. IV. Engelsk. II. Dansk. I. Regning.
-

Torsdagen den 21de Juli Kl. 10 prøves de Elever, som ønskes optagne i Skolen fra det nye Skoleaars Begyndelse. Fredagen den 22de Kl. 10 meddeles Klasseopflytningerne. Tirsdagen den 23de August begynder efter endt Sommerferie den sædvanlige Underviisning.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes Enhver, der interesserer sig for Skolen, navnlig Disciplenes ærede Forældre og Værger.

Helsingør, i Juni 1870.

V. Lassen.

